DIRECTOR FONDATOR
Gh. N. Dumitrescu-Bistrița

IZVORAȘUL

REVISTĂ
DE CULTURĂ POPULARĂ

- serie nouă -

Nr. 4

În acest număr :

* Gh. N. Dumitrescu-Bistrița și "tribuna" sa națională * TEZAUR POPULAR ROMÂNESC (culegeri și studii) * Interviu cu HORIA BERNEA, directorul Muzeului Țăranului Român * FOLCLORUL SACRAL - expresie a unității spirituale românești * Centenar CONSTANTIN BRĂILOIU * "IZVORAȘUL" peste hotare* MIORIȚA - o lectură deschisă * Un cercetător - o vatră - o lucrare *

Semnează :

CORNEL BOTOȘ, IULIAN CHIVU, EMILIA COMIȘEL, Gh. N. DUMITRESCU-BISTRIȚA (inedit), NICOLAE DUNĂRE, (inedit), ION FILIPCIUC, ALEXANDRU HOȚOPAN, RUSALIN IȘFANONI, IOAN ST. LAZĂR, ION LAZU, COSTEA MARINOIU, CONSTANTIN MOHANU, STELUȚA POPA, SPERANȚA RĂDULESCU.

- Rm. Vîlcea, 1993 -

Închinăm acest număr celor 75 de ani de la Marea Unire din 1918

Amintiri din zilele Unirii

Cum s-a jucat HORA UNIRII la Câineni

Cînd au încheiat pace au venit toți ardelenii noști aici și am jucat *Hora Unirii*. Toți, cu generalul, îmbrăcați în tricolorul românesc. Era o fală, o mîndrie, o dragoste pentru unirea Ardealului cu România. Tot români erau ș-acolo, dar pînă atunci erau supuși ungurilor. Erau supuși. Au venit aicea-n dreptul primăriei, aici la noi/. Toți. Au ven't sute și mii de ardeleni aici de au jucat. Aici era hotarul nostru. Hotarul a fost la Râul - Vadului. Că zicea - zice - cineva "*Cîntă cocoșii-n doi munți*", "*Cîntă cocoșii în trei județe, de s-aude-n trei județe*". Era județul Argeș, era județul Vîlcea, județul Sibiu. Și cînta cocoșii-n trei județe. Cînta cocoșii-n trei județe. Și-așa spunea cineva că i-a spus unul : "*Bă, la noi cîntă cocoșul în trei județe. Trei județe.*" Așa și era. Natural.

Florea I. Constantin, zis Dinu Citrii, 71 ani, Câinenii - de - Argeș.
Înregistrare în august 1975 de Constantin Mohanu.

O singură dată în viață!

Îmi reamintesc cu multă emoție ziua de 6 Decembrie 1918 - Sfântul Nicolae - când învățătorul nostru George Canini din Câineni a luat într-o căruță mai mulți elevi, printre care și eu - eram în clasa a V-a, cu alte două căruțe, în care erau autoritățile și câțiva săteni, câți au avut loc, am plecat la Boița pe Olt - primul sat pe graniță din Transilvania dezrobită. În Câineni ni s-au mai alăturat câteva căruțe în frunte cu învățătorul local Constantin Mohanu. Cred că au fost preveniți fiindcă am fost întâmpinați la marginea satului. Aici se pregătise o mare manifestație patriotică. După manifestație am fost luați "cu asalt" de gospodarii din Boița, duși pe la casele lor, unde am fost ospătați și tratați cu multă prietenie și dragoste. După ospăț s-au jucat hore populare în centrul satului, s-au cântat cântece patriotice. A doua zi fiind duminică n-am fost lăsați să plecăm, am fost găzduiți cu bucurie.

Cum să uiți asemenea momente ce se trăiesc o singură dată în viață? Și mai ales când ești copil!

Înv. Petre Popescu, 87 ani, com. Boișoara - Loviștea (Vâlcea)
Comunicare de la Constantin Mohanu

I Z V O R A Ș U L

- revistă de cultură populară -
- serie nouă -

editată de Centrul Județean de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Vâlcea

Nr. 4 - Anul IV (XXVI) - 1993

Gh. N. Dumitrescu - Bistrița și "tribuna" sa națională

Ivită din brazda spiritualității românești, revista "*Izvorașul*", ctitorită de ilustrul preot învățător Gh. N. Dumitrescu-Bistrița în vara anului ce a urmat marelui act istoric de la 1 Decembrie 1918, avea să se constituie, pe parcursul celor 21 de ani de existență, într-o adevărată "trâmbiță" a redeșteptării naționale.

Ea se adresa întregului ținut românesc - din Tisa pînă la Nistru, din Carpați pînă la Dunărea bătrână și Marea cea Mare. Subliniind acest nobil țel, un tânăr normalist vâlcean adresa în 1920 chemarea: "*De datoria noastră, este să ne unim și să strigăm ca să se-audă din Tisa pînă la Nistru, din Carpați pînă la mare*" (**Riza M. Al.** cl. VI norm. Rm. Vîlcea, **Izvorașul** Nr. 6-9 1939, p. 285).

Contribuția "Izvorașului" la cimentarea ideilor de unitate națională este mare. Acest lucru este subliniat cu responsabilitate de folcloristul **Gh. N. Dumitrescu - Bistrița:** "*o contribuție am căutat să aducem la unitatea sufletească a neamului*" (**Izvorașul**, Douăzeci de ani de activitate muzicală folcloristică și culturală, 1939, p. 16). Publicînd comorile nemuritoare ale poporului în dulcea limbă românească, "Izvorașul" a fost un adevărat "manual" de înțelepciune, de învățătură pentru satele "înstrăinate" ce au revenit după ani de dureri și suferință la trupul țării strămoșești. "Revista Izvorașul *este cel mai bun manual de lucru într-o propagandă culturală pentru satele românești înstrăinate în limbă, port, jocuri*" (**izvorașul** Nr. 6-9, 1939, p. 262).

Materialele publicate în paginile revistei sunt un emoționant mesaj de unitate națională. Versurile înflăcăratului poet mehedințean Gh. Roiban "**La Turda**", sunt edificatoare în acest sens: "*Măi plugare, lasă-ți plugul/și te-ndreaptă spre Ardeal*" (**Izvorașul** Nr. 6-9, 1939, p. 250).

Încă de la apariția primului număr, Gh. N. Dumitrescu-Bistrița trece cu revista și peste munți, în Transilvania și Banat, pentru a o prezenta "*Fraților ardeleni*": "*în cealaltă săptămînă am plecat către Craiova, T. Severin, Caransebeș, Lugoj, Timișoara și Arad*".

Și astfel "Izvorașul" a mers "*tot înainte cu același dor, cu aceeași voință neînfricată*" (**Izvorașul** Nr. 1-3, 1921).

Costea Marinoiu

(Continuare în pag. 36)

De la românii din Ungaria

A cucuțare

Legat de o dată fixă, de zorii zilei de Crăciun, colindatul, ca obicei, la Micherechi artă o denumire specifică: A CUCUȚARE, deși desfășurarea datinii nu prezintă osebiri însemnate față de obiceiul cunoscut în ținuturile învecinate din România. copilăria mea, cu aproximație până în anii '50, obiceiul încă era practicat de diferite tegorii de vârstă, dar nu și de sex, deoarece la Micherechi *"fetele nu prea or umblat ucuțare, io n-am auzit să umble și fetele a cucuțare"* (**Gheorghe Hoțopan**). Nu mă nt prea fericit când trebuie să constat că generația mea a fost ultima care, încă și anii adolescenței, am umblat a cucuțare an de an. Cam tot în această perioadă poate constata și trecerea de "la modă" a participării la obicei a generației mai în stă, a feciorilor. Astfel, în anii 60, abia copilașii de vârstă minoră se mai angajau participe la acest obicei de obârșie antică, cu ocazia căruia se cântă la fereastră linzi laice și colinzi care descriu nașterea lui Cristos. Într-un număr restrâns, colo, și azi se mai întâmplă că copilașii micherecheni pornesc a cucuțare în primul id la vecinii apropiați și la rudele - nici în grad, nici în spațiu - nu prea îndepărtate. În capitolul de față mi-am propus să evoc câteva aspecte ale datinii practicate de nerațiile premature de pe o parte, pentru că în acest caz vreau să rămân în intirile mele proprii, de pe altă parte din motivul că în lucrare nu am de gînd să lud decât numai câteva aspecte ale obiceiului atât de frumos, așezând accentul textele colindate, ca piese de folclor literar.

Pregătirile noastre de marele eveniment ce urma să se desfășoare în dimineața ăciunului începeau cu săptămâni înainte. În primii ani, deja de prin timpul când m apți de a învăța câteva versuri rimate, aceste pregătiri începeau în familie, când la părinți (bunici sau frații mai mari) învățam primele colinzi, ca următoarele:

103. *Puică neagră, roșie*
sui pe baba-n cocie,
și pă moșu-n sanie, **Florica Nistor**
și-i du la Bătanie.

104. *Puică neagră, bagă-n sac,*
scoală gazdă, dă-m colac,
nu-m da mic, că mi-i frig, **Gheorghe Hoțopan**
ce-m dă mare, bine-m pare!

Corindiță

105. *Corindiță cu codiță,*
hoalbă uătii la poliță, **Florica Nistor**
văd on colac ș-on cărnaț,
sculaț gazde și mi-l dați!

Corindă, corindă

106. *Corindă, corindă*
(leagă) bagă capra-n kindă, **Eva Bordaș**
și-i dă fîn și roadă
ș-o țuică su'coadă!

Această ultimă piesă, bineînțeles, se colinda numai în perioada când copilul nici nu prea înțelegea conținutul celor spuse, dar tocmai pentru rolul ei distractiv, perceput și de copil din reflexiile adulților, piesa avea mare trecere și mare succes.

Dacă cu ocazia primei noastre încercări am reușit cu una din aceste colinzi (sau altele de genul acesta), la proxima ocazie, deci după un an, în repertoriul nostru au fost prezentate toate aceste variante, ca apoi, la un nou Crăciun să îmbogățim cunoștințele noastre - într-o rivalizare continuă cu membrii altor cete de vârstă similară cu cîntece mai dificile. Pe când aveam 5-6 anișori, deja cunoșteam și o urare specifică, care "în mod obligatoriu" trebuia s-o scandăm la sfârșitul colinzii noastre. Iată urarea:

107. Și c-on fir dă busuioc,
Dă-i, Doamne, gazdii noroc!
Și c-on fir dă iarbă creață,
Dă-i, Doamne, gazdii viață,
Și la tăț câț îs în casă!

Eva Bordaș

În următoarea perioadă de dezvoltare fizică și mintală, în repertoriul nostru au intrat colinzi tot mai complexe, la care s-a adăugat și cântecul religios "*Nașterea...*".

Dintre acestea am selecționat două (mai precis: timpul le-a selecționat!), ambele fiind favorizate pentru scurtimea lor, căci pe cum am crescut, am dorit să ajungem în cât mai multe locuri.

Ciucuri, muguri

108. Ciucuri, muguri dă mătasă,
Lasă-ne, găzdoaie-n casă,
că d-asară-s tă' p-afară,
cu botuța susuoară.
Și mă ninje, și mă ploaie,
și mă pică picurele
dă la tăte strășinele.
Dacă gazdă nu ne crezi,
ieși afară și ne vezi,
că sîntem cu haine verzi.

Maria Hoțopan

Noi umblăm

109. Noi umblăm a cucuța
florile d'albe
Dintr-o casă în alta
floricele d'albe.
Și ne ninje și ne ploaie...

Ioan Táth

După colinzi, așadar, se scanda formula nr. 107, care adesea (sau aproape în fiecare caz) era completată cu următoarele două versuri:

110. Colinda (m-i) ni gata,
on forint (m-a) ne-a fi plata!

La capăt, după colindă și formulele indicate, dar fără nici o pauză, urma finalul: "*Corindi-mi-ș, Doamne!*"

Cu trecerea anilor, și faza de pregătire s-a intensificat mereu. Pentru a învăța colindele cât mai bine și pentru a preciza toate amănuntele încă în prealabil, spre Crăciun, toți membrii din "banda" (ceată) respectivă ne adunam când la o familie, când la alta, ceea ce totodată însemna că treburile nostre încă erau supravegheate și îndrumate de familie.În cele din urmă, cam pe la vârsta de 10 ani, am devenit independenți întru totul. De aici încolo noi ne plănuiam totul, noi ne asiguram și obiectele necesare, "*straița și bâta*". Traista pentru a aduna în ea darurile, iar bâta pentru a ne feri de câni și de alunecușuri. Dar pînă când traista era gata confecționată de familie, bâta ne-o alegeam noi, o ornamentam în cât o știam, o prevedeam cu

niște zurgălăi "dîn bădic" (tinichea) făcuți de noi. La capătul interior, bâta era prevăzută și cu un cui, să se înfiripe în pământ și gheață.

Pe acele vremuri, deci cu cca trei decenii în urmă, la Micherechi, încă nu s-a familiarizat obiceiul împodobirii pomului de iarnă, astfel, în ajunul de Crăciun, ne culcam devreme, ca dimineața să ne putem trezi și scula pe la ora conceputâ. În mod firesc, și în acest caz s-a ținut cont de vârstă: copiii mai mici ne sculam mai târziu, ca apoi în fiecare an să diminuăm ceasul și noi, la fel ca cei mai mari, care începeau colindatul după miezul nopții. Începerea cât mai devreme a fost impusă și de o altă împrejurare: se cuvenea să terminăm mai devreme. Așadar, dacă am vrut să ajungem la cât mai multe ferestre, eram obligați să începem devreme, să ne grăbim, recuperând minute prețioase chiar și prin alegerea pieselor mai scurte.

Fiecare ceată avea un conducător, deși neales, dar era firesc să fie în fiecare "bandă". Acest conducător se angaja să-l "trezească" pe cutare și cutare, această deșteptare se făcea, natural, prin colindare la familia în cauză. Apoi mergeau doi la următorul, și trei mai departe etc.; cercul era închis la familia conducătorului.

Scenariul desfășurării colindatului era foarte simplu: intram în "ocol" (curte), mergeam la fereastră (dacă au fost mai multe camere, știam pe care trebuie să o alegem) și ceream voie să colindăm: "*Lăsa-mi gazdă-n casă*"? era întrebarea, iar răspunsul: "*Lăsa, dacă-ț ști colinda!*". De menționat e că la Micherechi era atât de răspândit și de respectat acest obicei, încât nu prea se-ntâmpla să nu fim invitați în casă. (Dintr-un alt unghi de vedere: fiecare familie își aștepta și rudele sale, astfel, poarta trebuia să fie mereu deschisă, posibilitate de care se foloseau și cetele neașteptate, ba chiar și țiganii venetici).

După ce terminam cu toate formulele colindei intram în casă, salutându-i pe gazde cu un "*Dimineața lui Crăciun!*" . Unde era cazul, - de pildă, la gazdele de la care așteptam să ni se dea și bani - întrebam că "*Sclobodu-i și cântăm Nașterea?*", propunere care adesea era acceptată: "*În ziua dă naștere a lui Isus Cristos nu se cuvine să zâci că nu*" (**Maria Budai**).

Ne scoteam "cujma dân cap", o așezam pe vârful bâtei și, îngenunchiați, cântam cântecul bisericesc "*Nașterea*", în timp ce ne încălzeam mâinile roșcate de frig.

La sfârșitul ceremoniei, gazdele ne mulțumeau și ne ziceau: "*Dumnezeu vă trăiască!*", apoi ne dădeau darurile. Un "cucuțău", o bucată de cârnat, o prăjitură, nuci sau alte fructe, pe alocuri câte o bomboană, și bani, cel mai atrăgător stimulent pentru noi era să ajungem în cât mai multe locuri, să nu ocolim nici o rudă (care se cuvenea să fie mai dăruitoare!). Fiecare băiat primea darurile separat, la fel și banii, care ne aduceau multe emoții, căci rivalizarea aici își spunea cuvântul mai accentuat.

În rândul feciorilor, acest obicei a avut multe alte aspecte interesante și demne de cercetat, în primul rând pentru prezența din abundență a creațiilor folclorice (dans, muzică, strigături etc.) la practicarea datinii.

ALEXANDRU HOȚOPAN

(extras din lucrarea "*Folclorul literar și jocurile de copii la Micherechi*, publicată în revista "*Din tradițiile populare ale românilor din Ungaria*", 1984, p. 29-32.)

"CUNUNA"

(Obicei ceremonial agrar prilejuit de încheierea seceratului grîului)

Satul: Maieru
Județul: Bistrița-Năsăud
Informatori: **Varvari Paraschiva** - țărancă - 73 ani
Varvari Spânu - țăran - 76 ani
Berendea C-tin - înv. - 36 ani
Data culegerii: 26 oct. 1985.

În lucrarea **"Bistrița-Năsăud vatră folclorică"** (editura *Sport-Turism* - București 1979) profesorul Ursa Sever, priceput și harnic folclorist, descrie obiceiul cununii de grîu într-o manieră de talentat prozator: *"A fost zămislit la ceas de trudă și petrecere. Se adună, în toiul secerișului ,15-20 secerătoare la gazda care le va da seara joc. La terminarea secerișului, pe înserate, fetele împletesc o cunună de spice alese. Una, cea mai frumoasă, o va purta pe cap. Alaiul pornește în mers legănat. Fetele înlănțuite, cîntă o melodie de tulburătoare frumusețe. Ritmul e acela al spicelor legănate de bătaia vîntului, acela al ostenelii după o zi de arșiță, acela al marilor cortegii și solemnități antice... Ajung pe ulițele satului. Flăcăii le udă cu apă curată din cofe, în admirația privitorilor, cu voluptate și eleganță. Fecioara cu cununa se rotește în mers. Cînd alaiul se apropie de casa gazdei, ritmul se iutește, treptat, ca într-un bolero sau ca într-o ciuleandră. Melodia devine veselă, textul satiric este de o exuberantă savoare, ca să stîrnească voia bună, nădejdea și bucuria roadelor îmbelșugate".*

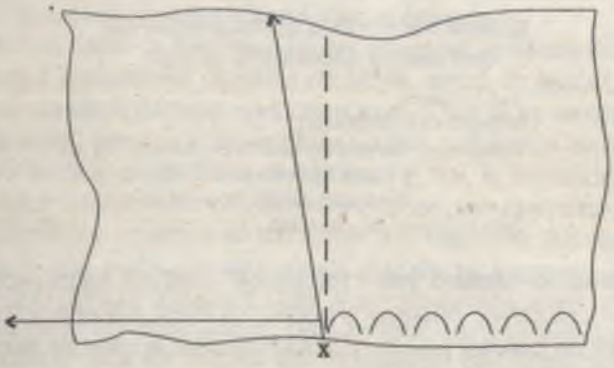
Localitatea Maieru fiind situată pe Valea Someșului Mare, nu departe de siluetul Ineului - "cel cu zăpadă eternă" - , muncile seceratului se desfășoară de regulă după data de 20 august.

Conform tradiției, organizarea Cununii se hotăra de către **"Stăpînul arăturii"** în funcție de suprafața arată. Și însămînțată încă din primăvară la **"Ieșitul plugului întîi"** - alt obicei popular agrar specific locului; în cazul nostru - 10 - 12 zile de arătură echivalentul a cca 7 - 8 ari de pămînt.

Chemarea la cunună se făcea de către feciorul gazdei (dacă gazda nu avea băieți, alegea unul dintre nepoții mai apropiați) care, împreună cu cîțiva prieteni mergeau la jocurile duminicale unde jucau cu fetele propuse pentru a fi invitate la cunună. Feciorii foloseau următoarea formulă de "contactare": *Te rog: pe ziua de... avem de secerat și să vii la cunună pe o zi sau o jumătate de zi.* Fata dădea răspunsul pe loc dacă accepta sau nu chemarea.

În ziua fixată, dimineața toate fetele **se adunau la gazdă** pentru a pleca împreună cu băieții care *"puneau clăile"* - la secerat. Ora convocării se stabilea în funcție de distanța la care se afla holda. Numărul participanților la lucru (10 - 30 fete și feciori) ca și durata în timp (2-4 zile), depindeau de mărimea lotului agricol. Fetele se îmbrăcau "de lucru", echipate cu seceri și pălării din pai, iar feciorii cu furci.

Ajunși la loc, **intrarea în lan** se făcea din locul unde holda era picată și totdeauna spre deal în linie oblică spre stînga pentru largirea gradată a postației. În această strategie tactică un rol determinant îl avea *"cormanul"* (conducătorul) care de regulă era fata cea mai vrednică și voinică.

Fiecare fată lega snopul secerat, iar flăcăii puneau clăile în rînduri înșirate.

Gazda se îngrijea să prepare **mîncarea** care trebuia să fie servită după cum urmează: pe la ora 10 prînzul, iar la ora 14 gustarea, care de regulă era cea mai consistentă. Meniul tradițional se alcătuia din: "*pită*" *(pîine) de mălai, brînză, slănină, lapte acru din fidi- leș, ceapă, zamă de fasule*" (ciorbă de fasole), apă în ulcior de lut sau cofe din lemn.

Dacă era cazul, "*schimbul doi*" continua seceratul urmînd ca după munca prestată să mănînce "*ujina*" (în jurul orelor 16-17).

În zilele următoare **se repetă** aceleași faze ale activităților de clacă, iar în ultima zi, de preferință sîmbăta, "*fata aleasă*" împletea cununa - în formă de buzdugan, din cele mai frumoase spice, alese de secerătoare. Fetele "*cîntau de răsunau toate văile*". Apoi, de la locul unde s-a terminat seceratul și împletitul cununii, pornea **alaiul** cîntînd, în frunte fiind fata purtătoare a cununii, apoi fetele "*înlănțuite*" în linie de 2 sau 3 rînduri, iar băieții care au pus clăile, veneau în urmă cu un snop pe furcă în semn de stindard.

Alaiul parcurgea traseul cel mai lung de la cîmp pînă la gazdă, cu scopul de a lăsa timp suficient gazdei și feciorilor pentru pregătirea cît mai bine a momentelor de întîmpinare.

Pe înserat, sătenii ieșeau pe uliță ca la un eveniment deosebit întrebîndu-se: "Oare cine are cunună?"

Fetele cîntau primul cîntec arhaic din repertoriul-obiceiului.

Vine fruntea cununii *Vine fruntea grîului*
De la vîrful Obcinii *De la vîrful runcului*

La intrarea alaiului **în sat**, ieșeau în întîmpinare femei, bărbați, tineri și bătrîni, cu cofe în mîini pentru **a uda cununa** în momentul trecerii prin fața caselor. Fata cu cununa se învîrtea (o piruetă) în momentul udatului, în timp ce fetele din alai erau stropite de ceilalți feciori, determinați fiind de textul cîntecului

---

Intrînd cu cununa-n sat *Ori ficiorii s-o culcat*
Nu știm văile-o secat *Că nimeni nu ne-o udat*

Ajunși în fața porții **gazdei**, fetele cîntau al doilea cîntec din repertoriul obiceiului.

De ieși gazdă pînă-n poartă
Că venim cu mare roadă
De ieși gazdă pînă-n prag
Că venim cu mare drag
Cu cunună ca un steag.

În mijlocul curții se afla o masă, acoperită cu față de masă, un blid (farfurie) cu grîu, o cupă (sticlă de 1l) cu jinars, o pită (pîine) de casă și banii se dau fetei pentru munca prestată și pentru descîntec (banii se dau în mod simbolic).

Fetele, punînd mîna stîngă pe masă, cîntînd (continuînd al doilea cîntec) **înconjoară masa** de trei ori în sensul invers al acelor ceasornicului - îmboțînd fața de masă - gesturi simbolizînd frămîntatul aluatului pentru pîine.

Gazdele ocupau poziția centrală în preajma mesei, iar fata cu cununa, împreună cu descîntătoarea, în partea opusă gazdelor.

După acest moment ceremonial, de cîntec și mișcare, urmează **descîntecul** cu referire directă la gazdă și uneori chiar la asistență. În timpul descîntecului se închina cu țuică, servindu-se plăcinta tradițională.

Bună seara domn de țară
N-ați ieșit cu plosca-afară
V-ați temut că n-om veni
Mai de mult am fi venit
Dar ne-o fost brîu-ncîlcit.

Descîntecul (destul de lung...) se încheia cu următoarele versuri:

De te știi fecior curat
Ia-mi cununa de pe cap!
De te știi un nătărău
Lasă c-oi lua-o eu !

Feciorul gazdei (sau cel ales) lua cununa de pe capul fetei și o așeza pe masa gazdei, iar fetele secerătoare îl pișcau (ciupeau) și îl zgîiițiau pe fecior pentru a stârni bună dispoziție, veselie și, de ce nu, în semn de felicitare spontană.

Gazda lua **cununa** de pe masă și o **așeza** într-un loc vizibil - către stradă - să fie văzută de toată lumea, rămânând agățată pe târnaț până cădeau spicele.

În mod firesc, **gazda starostea** mulțumind pentru munca prestată se adresa tinerilor cu următoarele cuvinte de invitare: "*Faceți bine și veniți cu toții care ați muncit, la petrecere*".

Fetele secerătoare, feciorii care au pus clăile plecau în grabă pentru a se îmbrăca cu haine de sărbătoare, iar ceilalți feciori care au udat cununa, ei fiind pregătiți, așteptau începerea **petrecerii.**

Cei care au participat la muncă, în "casa dinainte", în semn de respect și prețuire, iar ceilalți invitati în cealaltă casă (cameră).

Pe fiecare masă (se puneau mai multe mese) se află cîte o glajă (sticlă) cu țuică cu paharul ei, iar feciorii care au participat la clacă serveau fetele turnînd în pahare. Primul pahar este închinat de gazdă care "*cuvântă*" și mulțumește încă o dată pentru munca prestată urîndu-le petrecere frumoasă.

După 1 - 2 pahare de țuică este servit următorul meniu tradițional: pîine de grîu (neagră!?), tocană cu cartofi, "îndoituri": din mălai cu brînză, groștior (smîntînă) - această masă se întindea pe foi de varză peste care se punea brînză cu ceapă și mărar - preparatul se îndoia la mijloc și se punea în cuptor. Apoi se mai servea ca delicatese (desert) "păsat" fiert în lapte dulce cu zahăr.

Între timp se spuneau snoave, glume (cimilituri), se cîntau cîntece de dragoste, de dor, de feciori.

Apoi fetele luau hotărîrea - îndemnîndu-se să iasă afară - în șură sau în "ocol" (curte) unde începeau **jocul**. De regulă, muzica se angaja de către gazdă (2-3) muzicanți: vioară, contră (gordună) care pînă în momentul jocului nu cîntau.

Repertoriul coregrafic se rezuma la: *De-a mînă (de-a lungu) și Învîrtita,* mai recent și *roata*. În general jocul era sobru, maiestuos, fără exagerări, evidențieri individuale. În timpul jocului numai feciorii "ciuiau" strigături, de dragoste și numai atunci "cînd aveau ciudă unii pe alții" spuneau strigături "ciufelnice" (satirice).

După 2-3 jocuri se mai închina odată în casa dinainte, apoi continua jocul care nu dura mai mult de 2 ore.

Feciorul gazdei, după plecarea muzicanților, reținea fata purtătoare a cununei împreună cu cîțiva prieteni mai apropiați cu care în "casa dinainte" povesteau, se întrețineau. Ca epilog al întregii datini "Cununa" - cu largi implicații moral-cetățenești, tinerii protagoniști, care au fost desemnați cu bună știință - eroii principali ai datinii de mare tradiție populară și semnificații sacre de fertilitate și fecunditate se vor lua pe viață. Dar acest rezultat nu a constituit neapărat o regulă.

În zilele nostre, obiceiul se menține în nota specifică zonei de munte cu oameni harnici, mîndri, conștienți de nevoia menținerii și păstrării tradițiilor străvechi, a datinilor și obiceiurilor populare, care și astăzi constituie bogăția inestimabilă a spiritualității populare românești, tezaur folcloric, pus în valoare mai mult ca niciodată prin mișcarea artistică de amatori.

Cornel Botoș

6 febr. 1990

Ansamblul folcloric "Buzduganul" din satul Mohu, județul Sibiu, la Festivalul de folclor "Cântecele Oltului", ediția a IX-a, Călimănești, 5 - 7 august 1977.

OBICEIURI DE NUNTĂ

PAHARUL DRES

(Dimineața, cînd se-adună nuntașii la mire și la mireasă)

- Îți mulțumesc dumitale
Coconaș' de crai mare
De-acest păhărel cu zăhărel
După cum m-ai miluit dumneata
Cu paharul
Așa să vă miluiască Dumnezeu
Cu darul.
Dumnezeu daru să vă dăruiască
Numele să vă mărească
Cu stimă boierească
Cu turme de oi
Cu șurecuri [1] de boi
Cu herghelii de cai
Cu hismeni [2] de bani
Ca la boierii cei mari.
Să vă cure mult, prea mult
Cum cură Prutul și Siretul.
Să urăm și noi c-așa îi diatul[3]
Să trăiți
Să-nfloriți
Ca merii
Ca perii
Ca mijlocul verii
Ca toamna cea bogată
De toată lumea gîndită.

X

- Mă-nchin și la Dumneata
"Conu mire":
Să trăiți
Să-nfloriți
Ca merii
Ca perii
Ca mijlocul verii
Să vă faceți fini din fini
Așa după cum vă fac pe Dumneavoastră
oamenii.

- Mă-nchin și la Dumneavoastră
Coniți druște,
Care ședeți și așteptați
Să vă intre mușii după vreo
două - trei
Găluște.
Dar mai mult mă-nchin
La această copilică bălaie
Strașnic bine mai seamănă
Cu ibovnica...
C-am să mă duc diseară la
dînsa
Dacă m-a vrea.
Dacă nu m-a vrea,
Am să fac pe ici, pe colea
Și-am să mă duc iar' la a mea
C-a mea știu bine că m-a vrea.
Tat- su oleacă nu bănuia
Dar noi lui tat- su i-om da
peste leac,
L-om lega la burduf
Și l-om pune la hogeac [4)]
Cu ochii-n fum
Și n-a mai bănui nici ca cum.
- Mă-nchin și la Dumneata,
Coane voinicele,
Trup de mîngîiele [5)]
Ochi de foicele
Că te-o-nvrednicit Dumnezeu
Sfîntu
Și ești vornicel la această oară,
Dar de la mîine sară poți fi
și un vătaf
La moară,
Și acolo-i loc de hrană.
- Mă-nchin și la Dumneavoastră,
Coane vornicele
Cu cușma din trei chelicele,
Nu știu, din trei sau din patru
Dar mă.tem c-ai furat-o.
- Mă-nchin și la Dumneavoastră,
coane muzicanți,
Strașnic, rău vă șede fără danț [6)]
La Dumneavoastră,

Să vă rugați la conu mire
Are o pasăre zburătoare care
zboară
De pe ciot, pe ciot
Pînă la muzicanți pe bot,
De pe frunză, pe frunză
Pînă la muzicanți pe buza,
De pe creangă pe creangă
Pînă la muzicanți pe barbă
Și-aș mulge o vacă în seară
Și-ați face și lapte acru
Și-ați mînca pîn' v-a lua dracu
(sau
Și-ați mînca pîn' v-ați sătura)
Iesta-i tot!

1) cireadă
2) comoara, bani valoroși
Ca "hozman" - conducător de turmă
3) testament
4) horn pe care iese fumul
5) bun de mîngîiat
6) gură

IERTĂCIUNE

Stați frați și ascultați,
Sama bine luați
Mai întîi Dumneavoastră, cinstiți parinți
Care sunteți de la Dumnezeu rînduiți ca fiii
Să-i căsătoriți.
Nu fiți mîhniți pe fiii Dumneavoastră
că-i căsătoriți
Căci nu-i începutul de la Dumneavoastră
Nici de la fiii Dumneavoastră,
Dar îi începutul de la strămoșul nostru
Adam și strămoașa Eva.
Dumnezeu Sfîntu, cînd a dat cerul și
pămîntul,
Marea cu Zisa (?) și tot ce s-a găsit
într-însa,
Soare l-a dat dumnezeu să încălzească,
Pămîntul să lumineze lumea
Și-a mai dat și multe stele
La care nu ajungem noi, păcătoșii
la rele.

După ce-a mîntuit Dumnezeu toate
acestea
A stat și s-a gîndit:
Pe-acest pămînt trebuie de făcut stăpân.
Și-a luat lut și pe pămînt și pe strămoșul
Nostru Adam l-a zidit
Cu trup din lut
Sînge din mare
Frumușeața curgînd de la soare,
A zis
Și a înviat,
A poruncit și s-a pornit Dumnezeu
Și din urmă l-a privit
Și i-a părut foarte mâhnit.
Atunci Dumnezeu a stat și s-a gîndit:
La acest trup de om trebe să fac soție
Ca omu să se mîngâie.
Adam dormea
Dumnezeu se gîndea :
Să ia din clește [1)]
Omul să nujește, [2)]
Să ia din spate
Omul scade.
Și-a luat din a treia spată ce-i mai mică
Fărămiturică, ca să nu-i fie strămoșului
Nostru Adam nimică.
Adam, din somn cînd s-a trezit,
Cu glas mare, înspăimîntat
A strigat: Alelei, Doamne, ce-ai spus?
Că voi fi eu stăpân pe acest pămînt?
Dumnezeu a răspuns:
Taci, Adame
Nu te-nspăimînta
Căci eu ți-am făcut ție și ți s-o chema
Soție, de-acum și pînă-n veci.
Dumnezeu de mînă i-a luat
În fața raiului i-a așezat
Și poruncă le-a dat.
Iar ei porunca-n picioare-au călcat.
Dumnezeu mînios
Săgeată de foc a scos.
Celui vinovat cu săgeata-n cap i-a dat.
Săgeata se-nfigea
Sînge curgea

Iar Dumnezeu îi văicărea:
Vai, suflete chinuite,
Cum vă veți înmulți voi înainte !
Așa că:
Cu capu la plecăciune
Și cu genunchele la închinăciune
Și să auzim din glas, din gura
dumneavoastră
Din gura părinților
Cuvinte de iertăciune.
Așa că vă îndurați
Fiii de vă iertați,
Căci cu iertarea părinților
Se înalță casa fiilor,
Dar cu blestemul părinților
Se risipește casa fiilor.
De-ar fi casa fiilor din temelie de
piatră
Cu fier gros legată,
Cu blestemul părinților se risipește toată
Din vârf și până-n talpă
Iar cu iertarea părinților
Se înalță casa fiilor.
De-ar fi casa fiilor din pari și nuiele
rele
Trăiesc fiii în ele, cu mari învoiele.
Așa că vă îndurați,
Fiii de vă iertați.
Iar Dumneata, cuconiță mireasă,
Plânge și suspchină
Că te duci pe uși străine
Și te vor ocărî fără de pricină
Și te vor bate fără milă
Că mila de la soacră
Ca un strugur de poamă acră,
Iar mila de la bărbat
Ca un lemn ud și nu uscat.

("o știu de la părintele meu, Anește Teodor")

1) "creierii capului"
2) se zăpăcește

Informator: *Anești Gheorghe* a lui Tudor, 61 ani, satul Sălcuța, raionul Căușeni, Republica Moldova - 20 septembrie 1990.
Culegere și transcriere: *Steluța Popa*, Institutul de Folclor din București.

CÎNTECUL BRADULUI

În "Ținutul Pădurenilor" - așezat pe versantul estic al Munților Poiana Ruscă, ıdețul Hunedoara, se păstrează obiceiul de a se pune lîngă cruce [x] la mormântul elui ce moare [xx], bărbat ori femeie, un brad înalt de vreo 6-7m.

În ziua înmormântării, dis-de-dimineață, doi feciori, numiți de gazdă în seara riveghiului, se duc în pădurea din apropiere, aleg un brad tânăr, cu o coroană umoasă, îl taie, curăță crengile din porțiunea tulpinii, îl scot din pădure și îl duc până ı apropierea satului. Aici sunt așteptați de un grup de femei - în număr fără soț, cele ıai bune cîntărețe din sat, îmbrăcate în cămăși brodate cu arnici negru.

Bradul, așezat în poziția cu vârful înainte, este purtat de cei doi tineri care mai ıu în mână și două furci de lemn folosite pentru proptirea acestuia în locurile de ıopas, deoarece nu este bine să fie lăsat cu crengile la pământ. În față, încadrând ârful bradului, merg femeile ținându-se de braț - în afară de cele din mijloc care țin le cetina de la vârf, - cântând **"bradul"**, fiind armonizate și de un muzicant: fluieraș, impoier, taragotist.

Versurile și melodia cântecului au structura asemănătoare în tot ținutul, dar cu ariante specifice pentru fiecare din cele 30 de sate.

Prezentăm varianta auzită în satul Cerbăl:

CÎNTECUL BRADULUI

Cetină de bradu
Ce te-ai d'oblecitu
Din codru-ai pornitu?
- Eu n-aș fi pornitu,
Dar eu am avutu
Un frate juratu
Ș-ăla ș-o mânatu
Doi voinici din satu
Cu două topoare
Jos să mă doboară
Jos ma doborâră
Și mă curățară
Pe umeri mă luară
Și cu mini plecară
Pe-o rară cărare,
Pe-o rază de soare
Raza soarelui
Culmea dealului,
Pe-un deluț frumos,
Cătră sat în jos.
Cînd s-apropioară
În cale-mi veniră
Cinci neveste'nalte
Frumos "căștigate" [xxx]
Cetina mi-o luară
Frumos m-o cântară
Un'e s-abătură?
Un'e fu strânsură:
La vraniță - aleasă,
La fratele - acasă
În ocol mă băgară
Și jos mă lăsară
Frumos mă-nfloriră
Cu flori din grădină
Mă plâng, mă suspină
Cu flori de fanfiu
De-amar să le fiu".

După terminarea cântecului se continuă mersul, în liniște, o anumită perioadă, după care se reia, în continuare, succedându-se perioadele de interpretare cu cele de pauză până se ajunge la casa mortului.

Aici se așează bradul pe furci și se împodobește cu flori din grădină, cu ciucuri de lână divers colorați și panglici. În vârf se pune un clopoțel, iar sub coroană un batic de fată de preferință roșu.

În timpul împodobirii se cântă din nou "bradul" completându-se acum cu versurile:

"Cișcineu [xxxx] rotat	*Vîntul să te bată*
Grecul de te-o dat	*Soare să te ardă*
Rău te-o blestemat:	*Ploaia să te ploaie*
Să nu stai pe cap	*Neaua să te ningă*
Să stai sus în brad	*Gerul să te strîngă".*

Cînd se termină împodobitul se termină și cântatul.

Se reia însă, parcă mai viguros, după terminarea slujbei pentru mort (a prohodului), odată cu plecarea spre locul de îngropare - care poate fi cimitirul sau o ogradă a familiei.

În fruntea cortegiului merge grupul de cântărețe, muzicantul și feciorii care duc bradul împodobit, urmează popa, diecii, purtătorii prapurilor și ai crucii, carul cu sicriul și femeile din familie - rudele cele mai apropiate care se "cântă" (bocesc) după mort, apoi celelalte rude și oameni din sat și din alte localități.

Drumul până la cimitir este dominat de cântecul bradului, care se întrerupe doar pentru a permite preotului să citească din evanghelie și încetează după începerea slujbei de la groapă.

Acum se aud mai pronunțat femeile care bocesc mortul.

Cântărețele se reîntâlnesc însă la mormântul tânărului pentru a cânta "bradul" în primele trei dimineți de după înmormântare precum și în diminețile următoarelor șase duminici.

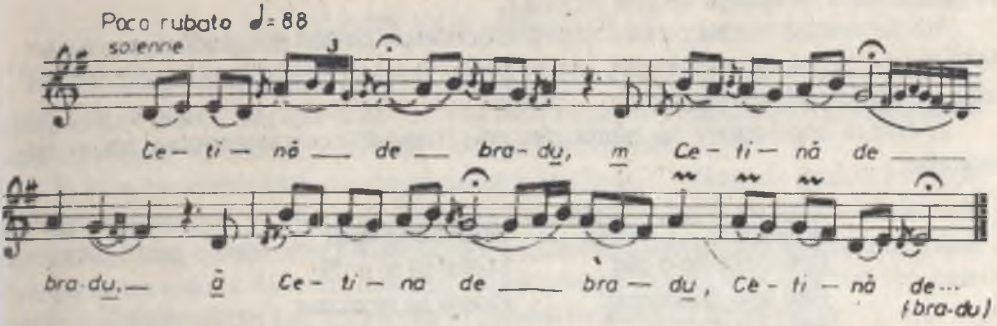
x: în satele din partea nordică a ținutului, la mormântul femeilor se pune cruce doar de vreo 40 de ani; până atunci se punea doar un stâlp sculptat;
xx: aproximativ între 15-45 de ani;
xxx: îmbrăcate de sărbătoare;
xxxx: batic înflorat purtat numai de către fete; nevestele poartă năframă albă

Informatori: **VLAD VALERIA** - satul CERBĂL (născută în 1921); **VLAD PETRU** - satul CERBĂL (născut în 1915); **DRAGOTA MARIA** - satul CERBĂL (născută în 1923), județul HUNEDOARA.

Chestionarul asupra obiceiului prezentat s-a completat de subsemnatul în anul 1980. S-a revenit în satul Cerbăl în anul 1986 pentru a se urmări stadiul practicării lui.

București 14 II 1990 **Rusalin Ișfanoni**

CÎNTECUL BRADULUI

"Cetină de bradu,
Ce te-ai d'oblecitu
Din codru-ai pornitu?
- Eu n-aș fi pornitu
Dar m-o poruncitu
Un frate juratu,
Și-el ș-o mânatu
Doi voinici din satu
Cu două topoară
Jos să mă doboară.
Ei, dacă sosâră,
Nu mă doborâră:
Tot mă-nconjurară
Și-n sus se uitară,
Dacă le-o plăcere
De cetina mere.
Ei se hotărâră
Jos mă doborâră.
Brazii ce-mi facere?
Toți brazii-mi plângere.
Pe umeri mă luară
Cu mine-apucară
Prin poiana mare
Pe-o rară cărare
Pe-o rază de soare
Prin izvoare reci
Și prin livezi verzi
Și-n sat mă băgară
La vraniță x- aleasă
La fratele-acasă
La el că intrară
Și sus m-ajutară
Pă casă la deal
Să le fiu de-amar
- Cișcineu rotat
Grecu de te-a dat
Rău te-o blestămat
Să stai sus în brad
Vântul să te bată
Soare să te ardă
Fața ți să piardă
Ploaie să te ploaie
Fața ți să moaie.

Informatori: COSTA IANA - localitatea LELESE (născută în 1938); COSTA MARIA localitatea LELESE, județul Hunedoara (născută în 1914)

Transcriere muzicală:
Emilia Comișel

Culegere realizată în anul 1981
Rusalin Iștanoni

(Pentru comparație, v. pag.441 - textul muzical și 660 - textul literar, din vol. *Cîntecul zorilor și al bradului*" (Tipologie muzicală) de **Mariana Kahane** și **Lucilia Georgescu - Stănciuleanu**, în "Colecția Națională de Folclor" - București, Editura Muzicală, 1988, care înregistrează culegerea lui Ilarion Cocișiu, din 1950).

Podul lui Tăutu

Podu lui Tăutu zice c-a fo în feliu următor. Tăutu aré logofăt, trimes di Ștefan cel Mari ambasador la turci și ambasadoriu îi ducea turcului tributu, căci c-așa aré peatuncea. Și turcu, când l-o văzut l-o servit c-o cafe. Tăutu, neobișnuit, a dat rapidi fierbinti pisti cap.

Sultanu ci ș-o zâs el: "*Măi, da tari trebi sî hie omu ista, di are taria sî be cafeaua așea fierbinti*"; *o zis:* "*Uite, c-ai baut-o clocotitî, pintru asta, iești scutit de bir, ie-ț-îl înapoi, dragă, du-te!*"

Tăutu s-o dus la Ștefan, ci i-o zâs: "*Faci ci știi cu ei, logofete, cî eu pentru bir țî i-am dat și acuma...*"

Tăutu s-o gândit el să facă o biserică și cu alții s-o înțeles, ș-o auzât cum c-ar fi chiatră, materiali, pin Polonia.

O venit cu materialele prin părțâli Cernăuțului, Dumbrava Roșie, o ajuns pe aici pi la Negustina, ș-o improvizat un pod.

Iară biserica o rămas, mai iesti și acuma, știi mata, la Bălinești,

Legendă consemnată de eleva **Achim Cristina**, clasa a IX-a D, Liceul "Dragoș-Vodă" - Câmpulung, de la bunicul ei, *Tacu Vasile* din Bălcăuți, județ Suceava, 1992.

Elevi culegători

Dragî mi-i fata săracului

Dragî mi-i fata săracului
Cî cu mâna îi s-îmbracă,
De fata gazdacului
Trâmete-o-n mama dracului
Cî șârili di la mânî
Is cusute cu farină,
Șârîli di piste cot
Pi slaninile din pod,
Cameșa din șold în sus
Pi-o litrî de cucuruz.
Numa poalili din șold în gios
Pi-o litrî dî grîu frumos
Di aceea
Nu vini badi la noi
Cî tata nu ț-o da boi,
Cî ț-a da o junculițî,
Cî ț-o da doi boi ș-o vacă
Și râtu di lângî apî.
Boii îi mâna la munte
Ș-or vini cu coarni rupti,
Râtu apa l-o mâna
Și tu-i rămâne cu hâda.

Cântec cules de eleva **Niculina Anițan**, clasa a IX-a D, Liceul "Dragoș-Vodă" - Câmpulung Moldovenesc, de la **Buga Dionis**, zis "Montea lu Ciontu", 67 de ani, în loc. Frumosu, satul Gura Dragoșei, jud. Suceava, în 23.01.1992.

din Câmpulung - Moldovenesc. Îndrumător: prof. Ion Filipciuc

MIU HAIDUCU

Foaie verde-a rugului
Alexandra Miului
În crâng el că îmi mergea
cu un popă se-ntâlnea:
- Sărut mâna, părințele!
- Mulțumescu-ți voinicele!
Miu așa îmi zicea,
Încât popa tresărea.
- Părinte, cum vine-așa?
Matale pe poticele
Încălțat în cizme grele
Iară eu prin mărăcini
Descult și ca vai de mini
Să-mi dai cizmulițele
Ca să-ți dau opincile.
Acesta se-mpotrivea
Miu la el că sărea
Cizmele i le lua
Și la săraci le dădea
Și-anume unui sărac
Ce sta trist într-un cerdac
Că n-avea pîine și sară
Să dea la copii dă seară.

Inf. *Teodorescu Dumitru*, 66 ani, Șușani, 20.II.1980.
Culeg. **Sima Marian**, cl. a IX-a

Pe tine cine te-o jeli?
- Corbii când or croncăni!
- De scăldat cine te-o scălda?
- Ploile când or ploua!
- De uscat cine te-o usca?
- Soarele când bine - o da!
- De-ngropat cine te-o îngropa?
- Munți când s-or dărâma!
Și să vii, măi mândra mea
Și să vii duminica
Să rămâi iubita mea
Și să semeni pe mormânt
Câte flori sunt pe pământ
De la cap pân' la mijloc
Tu să-mi semeni busuioc
C-așa am avut noroc
Foaie verde de lipan
Să mai vii mândro pe deal
Să te uiți înspre Ardeal,
Să vezi vârful steagului
Deasupra Banatului
De-o fi steagul roș-închis
Să știi mândră că-s încins
De-o fi steagul roșior
Să știi mândră c-am să mor
De-o fi steagul aplecat
Eu mândruțo zac la pat
De-o fi steagul alburiu
Să știi mândro c-am să viu.

MĂI SOLDATE ROȘIOR

Foaie verde de-un bujor
Măi soldate roșior
Unde-ai fost urmat să mori?
Sus în vârful muntelui
În glonțul dușmanului?
- Soldate când oi muri

Covedea Dumitru, 79 ani, Ștefănești jud. Vîlcea, 26.III.1980.
Culegător: **Mitruț Mariana**, cls. a IX-a

din județul Vâlcea. Îndrumător: prof Mihai Gheorghe

Românul era identificat cu creștinul, se folosea termenul generic "măi creștine"...

(Interviu cu **Horia Bernea**, directorul Muzeului Țăranului Român)

MOTO: "*Dumneavoastră nu cunoașteți țăranul român*"

(Liviu Rebreanu)

Ion Lazu: Stimate domnule Horia Bernea, m-am prezentat la dumneavoastră spre a vă solicita un interviu și, mulțumindu-vă pentru amabilitatea de a mă primi, vă mărturisesc că nu întâmplător am ales această zi de 23 aprilie când se prăznuiește Sfântul Gheorghe care, după cum se știe, este patronul poporului român creștin ortodox. Numai cu câteva zile în urmă, în cea de a doua zi a Sfintelor Paști, a fost inaugurat Muzeul Țăranului Român. Pentru noi, care trăim în aceste vremuri foarte tulburi, pe care n-aș ști cum să le caracterizez (poate vom reuși împreună), aș vrea să vă rog să aveți amabilitatea să mergem puțin înapoi, în istoria acestei idei de "muzeu al țăranului" Ce s-a întîmplat? Mă aflu în fața unui hiatus?

Horia Bernea: L-am botezat astfel din motive foarte bine întemeiate, zic eu, pentru a pune accent pe persoana țăranului, acela care a făcut tot ceea ce se numește civilizație tradițională; lucrurile au evoluat astfel: muzeul care funcționa înainte de război nu a fost practic desființat, ci el s-a unit în 1978 cînd s-a numit "Muzeul satului și de artă populară". "Muzeul național de artă populară" înființat de Samurcaș a ființat în localul unde ne aflăm astăzi pînă în 1953...

I.L.: Deci acesta este localul de drept al Muzeului dumneavoastră?

H.B.: Desigur. Voi reveni asupra acestui aspect. Dar fiindcă vorbeam de inaugurare, trebuie să vă spun că nu mi s-a acordat un regim preferențial, avându-se în vedere că facem un muzeu de gradul zero și sub zero, pentru că aici a fost vorba mai întâi de desființarea muzeului partidului, care a fost uzurpatorul...

I.L.: Deci uzurpatorul a fost acel muzeu al unei erori a Istoriei...

H.B.: ... a unei erori diavolești, care a dus sute de mii, poate milioane de oameni la moarte și care ne-a mutilat sufletește pe toți, în așa fel că nici unul din noi nu mai mai poate spune că e întreg, nu-i așa? De aceea sunt și vremurile tulburi...

I.L.: ... niște vremuri de tot ciudate, e drept...

H.B.: Ne-am străduit să-l înființăm cu orice preț pentru că el este absolut necesar în peisajul bucureștean; sunt deja trei ani și o lună de la semnarea actului oficial, ne-a luat mult timp desființarea fostului muzeu, cum spuneam, apoi construirea patrimoniului și improvizarea unor depozite bune, sănătoase și conforme cu normele de conservare și, de asemenea, dar nu în ultimul rînd, găsirea unor specialiști competenți în diverse domenii. Și aici trebuie spus că avem lacune mari tocmai în acest domeniu, al oamenilor de specialitate; mai ales în domeniul restaurărilor, deoarece prin desființarea în 1978 a Direcției Monumentelor Istorice, au plecat peste hotare foarte mulți specialiști în restaurări, am fost greu păgubiți în privința aceasta. Toate aceste piedici pot fi depășite, desigur, dar numai în cazul că ni se vor da bani. Foarte frumos spunea cîndva Corneliu Baba, cînd l-a supărat grozav pe Ceaușescu - după care nu s-a mai putut ține niciodată o conferință pe țară a artiștilor plastici - spunea **Corneliu Baba**: "*Uitați-vă unde s-a dezvoltat arta, acolo unde erau mulți bani!*". Clar. Limpede. Ultima a fost Veneția. Dar au fost și Roma. Și Bizanțul. Și Țările de Jos. Se uitau vecinii la aceste țări bogate unde înflorea arta, așa cum se uitau românii pre-revoluționari la shop-uri dacă ieșeau cumva în Europa; or, viața culturală are nevoie de bani, în mod elementar. Pînă se va modifica mentalitatea diriguitorilor noștri de diferite culori, deocamdată îi avem doar de o culoare, dar am impresia că și ceilalți au părerea că tot ce ține de cultură ține de ceea ce la școală se numește dexteritate: caligrafie, desen, educație fizică, tot cam pe-acolo... importante fiind Matematica, Limba română, Istoria. Pînă vom ajunge și noi la nivelul maghiarilor care știu să se respecte...

I.L.: ... să se pună în valoare...

H.B.: ... să se respecte, de fapt. Ei cred în ei, în destinul lor, cu toate că sînt un popor mic, au un comportament de popor mare; și de aceea la ei se alocă de 80 de ori mai mult decît la noi pe cap de locuitor pentru cultură!

I.L.: Chiar așa?

H.B.: Domnule, cam ăsta este ordinul de mărime, dacă altcineva o sa spună că e 58, de pildă, asta nu mă mai interesează, eu am făcut un calcul și mi-a ieșit această cifră fabuloasă. Las deoparte faptul că bagă o mulțime de bani în propagandă, care vin tot la cultură, căci Ministerul Propagandei ajută tot cultura, orice manifestare externă ia bani de la propagandă, Monumentele Istorice nici ele nu iau bani de la

Cultura, ci primariile locale dau bani de la buget, pe cînd la noi... la noi nu s-a vrut ca primăriile să aiba bugete locale; deci toată această prelungire a unei stări tulburi este împotriva României, parcă anume să se ajungă pînă la urmă ca omul să spună că era mai bine cu colectiva, că era mai bine fără Parlament, că era mai bine cu Ceaușescu, vă dați seama ce se urmărește? Poate se va ieși din starea asta. Eu sper că Muzeul nostru este un mic ajutor în această direcție.

I.L.: Mie mi se pare că este un pas foarte important și că va polariza atenția opiniei publice...

H.B.: Cu timpul el va căpăta o importanță și mai mare, pentru că țăranul a cam dispărut în...

I.L.: ... în ceața comunismului...

H.B.: ... abia de mai există, pe ici pe colo, cîteva exemplare de țărani adevărați, dintre cei ce reprezintă țăranul tradițional. Țărănia nu va dispărea rapid, vor mai exista urme în fiecare dintre noi, dar pentru omul de peste două - trei decenii, crescut la bloc, în cu totul alte condiții, vizitarea acestui muzeu va deveni un lucru capital, el își va da seama cine este, de unde vine, nu?

I.L.: Deci este un gest aproape disperat reînființarea acestui Muzeu... de a recupera ceva din ființa neamului...

H.B.: Poate nu disperat, dar în orice caz urgent, pentru că dispare și patrimoniul din teren, dispar și oamenii. Deci planul de achiziții ar trebui să fie mai amplu, iar construcția în care ne aflăm consolidată împotriva cutremurelor. Este o construcție a cărei piatră fundamentală a fost pusă de Carol I în anul 1912, iar partea dinspre Monetărie a preexistat, este din 1906. Regele Carol I a avut o idee foarte interesantă, în această zonă sunt concentrate mai multe clădiri cu funcție culturală: Muzeul de Științe Naturale Antipa, Institutul Geologic, această clădire a noastră, un monument de arhitectură.

I.L.: Ca geolog am fost în vara trecută în Munții Apuseni, casele moților sunt ca niște muzee în aer liber, dar, pe de altă parte, zona se depopulează în chip tragic, aș spune...

H.B.: ... iar patrimoniul de care vorbiți se deteriorează în ritm accelerat. Vom face achiziții din acea zonă. Primim și danii, dacă ni se oferă. Încă un aspect pe care vreau să-l evidențiez. Noi am făcut și un alt gest, cu valoare exemplară, aș zice, mai mult decât practică. Am cumpărat patru biserici și le-am păstrat în teren în satele respective, le îngrijim și le restaurăm, dar asta e doar o picătură într-un ocean, sunt

sute și mii de biserici în deteriorare, ar trebui ca și alte instituții să se gândească la acest tip de achiziționare - susținere financiară a patrimoniului național, amenințat cu distrugerea datorită factorilor nocivi din mediu și dispariției comunităților umane.

I.L.: Vă spun sincer, am vizitat Muzeul și am fost impresionat de pregnanța mesajului și de acuratețea mijloacelor puse în sprijinul acelui mesaj care trebuie să ajungă la vizitator.

G.B.: Este, printre altele, o mărturisire a crucii. Românul era identificat cu creștinul, se folosea termenul generic "*măi creștine*" etc. Dar Muzeul, partea deschisă acum, este și o încercare de a găsi tonul viitorului muzeu.

I.L.: Chiar aceasta ar fi fost următoarea întrebare: Cum ați gîndit acest Muzeu, pe ce direcții ați mers în organizarea materialului?

H.B.: Am mers pe relații, pe raporturi, pentru că, dacă în acest muzeu este ceva nou din punct de vedere muzeografic, am încercat să reactivăm obiectele care sînt, să spunem așa, omorâte prin muzeificare: le iei din contextul lor și le expui într-o vitrină. Am încercat să eliminăm aceată dificultate prin tot felul de sintaxe, de procedee de prezentare.

I.L.: Metoda domnului Samurcaș în ce constă? Văd că a achiziționat foarte mult. Avea fonduri speciale? Înțeleg că unele comunități au făcut cadou o mulțime din piesele existente...

H.B.: Da, avea fonduri... A moștenit o colecție mare, începută de Odobescu. După aceea trebuie spus că Al. Tzigara-Samurcaș, care era un mare admirator al creației populare, era preocupat, ca de altfel toată generația sa, de fenomenul artă din domeniul tradiției, deci, față de el, punctul nostru de vedere s-a schimbat: pe noi ne interesează de data asta individul, orice aspect al vieții lui, nu numai ceea ce intra în sfera artisticului. De aici și denumirea "Muzeul țăranului român". La drept vorbind, constatăm că omul tradițional nu făcea obiecte urâte, nu prea există la el astfel de lucruri. Deci vom cuprinde toate aspectele vieții sale; deocamdată nu am avut spațiu expozițional decât pentru câteva dintre ele, mai importante. Am descoperit, de pildă, un ghizd de fântână cu o inscripție extraordinară, dar încă nu l-am putut achiziționa. Totuși, în acești trei ani am achiziționat cât Samurcaș în 20 de ani. Pe atunci etnografii se orientau, cum spuneam, spre lucrurile de excepție, spre hainele de sărbătoare, să zicem, dar nu spre cele de lucru, de aceea nu avem decât puține piese din zona cotidianului, a utilului, nu

avem cămașa și încălțările lui în fiecare zi. A urmat perioada pe care o știți, a ateismului, când nici nu aveai voie să achiziționezi o cruce, o icoană nici nu mai vorbesc, trebuia să-i zicem pictură etc. Deci muzeul în continuare se va naște, nu se va proiecta; el va avea săli fixe și altele mobile, cu expoziții temporare, de n-ar fi să ne gândim decât la faptul că țesăturile nu pot fi ținute ani de zile la lumină, ele trebuiesc periodic retrase, păstrate la întuneric, astfel se distrug. Vor exista expoziții de profesiuni; pe ocupații, pe diverse aspecte ale traiului zilnic; va exista o diversificare a acțiunilor noastre.

I.L.: Vă gândiți și la o revistă a Muzeului, la o publicație periodică, la ceva de acest gen?

H.B.: O revistă a muzeului avem, tirajul ei s-a epuizat în prima oră de la deschidere. În plus, avem câțiva oameni foarte destoinici care scot cărți, albume, în tiraje bibliofile, numerotate, în serii limitate.

I.L.: Cum vi se pare impactul asupra opiniei publice? Cum apreciați afluxul de vizitatori?

H.B.: Foarte bun. Ieri a fost prima zi de vizită obișnuită, a venit un public numeros. Am spus la vernisaj și repet: Muzeul Țăranului Român va deveni acel lucru de care bucureșteanul se va mira foarte mult că a putut să trăiască fără el. Ce era aici? Muzeul partidului! Îți venea un prieten din străinătate, vroiai să-i arăți cine ești tu, cărui popor îi aparții, și ce făceai? Noroc că exista Muzeul satului. Deși este altceva, cele două muzee se completează unul pe altul.

I.L.: Este deci o carte de vizită a poporului nostru.

H.B.: Să zicem că vreți să vedeți o colecție de icoane, că nu vreți propriu-zis un discurs, pe care încă nu-l avem... dar vreau să atrag atenția asupra unei situații cu adevărat bizare: România este o țară care se laudă atât de mult cu țărănia ei și care are de ce s-o facă, pentru că noi chiar avem o civilizație tipic țărănească (**I.L.**: ea reprezintă "*clasicismul*" poporului român...), da, și noi să n-avem un muzeu național de artă și tradiții, cum ar fi acesta?! Peste tot, la diriguitori, am fost întrebat: de ce ne trebuie un muzeu al țăranului? chestiuni de felul acesta... care dovedeau cel puțin ignoranță, dacă nu rea intenție. Totuși, după trei ani de mari eforturi, muzeul se află pe picioare și va avea drumul lui în cultura română, așa sper.

23 aprilie 1993 **Ion Lazu**

FOLCLORUL SACRAL - EXPRESIE A UNITĂȚII SPIRITUALE ROMÂNEȘTI

Timp de patru decenii, folclorul religios - ca parte integrantă din creația populară românească și important factor de unitate spirituală - a fost marginalizat până la ostracizarea din cultura și viața diriguită pentru "omul nou". Astăzi, sufletul românilor, care și l-au păstrat în interioritatea lor, i s-a redeschis în libertate, cu un firesc sentiment de vinovăție, dar și de profundă bucurie și speranță, întrucât năzuiește ca - și prin mijlocirea credinței - să-și salveze ființa în acest tulburat sfârșit de secol și de mileniu.

S-ar cuveni - pentru a nu cădea în "extrema" unei reevaluări polemice, exagerate - să repunem în discuție termenii acestui "gen" de folclor și să o facem în măsura adevărului din știința ca și din viața folclorică. Întreprinderea este, credem, imperioasă și nu lipsită de dificultăți, sintagma "*folclor religios*" având cel puțin două sensuri: unul - mai vechi și extensiv (la nivelul oricărei religii anterioare, locale), celălalt - mai recent și mai restrâns (la nivelul religiei creștine). Realitatea folclorică, la rândul ei, nu prezintă nici după aproape două milenii, "tabloul" substituirii complete a religiilor (și sensului) vechi de către religia (și sensul) creștinismului, ci, mai degrabă, un "tablou" mixt, adoptat de către performeri ca un "tot" sincretic, dar disociat de către specialiști promotori ai spiritului analitic.

În primul sens de bază, folclorul religios reflectă o "*modalitate populară de a tălmăci principiile religiei, indiferent de sursa religioasă*" și este "*un folclor mitic care emană dintr-o concepție religioasă*" și din "*codificarea mesajului dramei umane exprimată pe plan local*" (**cf. R. Vulcănescu:** *Mitologia română,* București, Ed. Academiei, 1985, p. 47). În această accepție, rădăcinile folclorului religios sunt arhaice și au fost perpetuate în epocile ulterioare, cea folclorică propriu-zisă și cea cultă (la noi, medievală, apoi modernă). Cadrul istoric funcțional de perpetuare îl reprezintă "durata lungă" a modului de producție de tipul feudalismului oriental și de supraviețuire a obștii sătești, cu mentalitatea ei (reflectată de legende, credințe și datini) și cu rânduielile ei nescrise, între care ceremonialurile sacrale colective sau individuale (implicând texte mitico-religioase).

Este de la sine înțeles că, în acest cadru funcțional, calificativul de "religios" se raportează la elementele ce evocă religiozitatea populară străveche cu diversele sale faze și forme: de la animatism, animism, cultul naturii, totemism, cultul strămoșilor, politeism, henoteism până la monoteismul, finalmente, creștin - faze și forme ce se pot decela ca "relicve vii" (*"survivals"*) în tradițiile și textele cercetate deja (de-ar fi să ne referim și numai la "*Superstițiile poporului român...*" de **Gh. F. Ceaușianu,** la excelenta monografie "*Dealul Mohului*" de **Ion Ionică**, ori la investigațiile în domeniul mitologiei autohtone datorate lui **T. Pamfile, A. Cosma, R. Vulcănescu, M. Coman** ș.a.). Față de varietatea și ponderea elementelor religioase arhaice, specialiștii sunt înclinați, inerent, să acorde fiecăruia un interes aparte, marginalizând sau neglijând elementele pur creștine, socotite a fi alipite recent, "dogmatice" și uniformizante, deci

adevărate. Așa procedează - ca să citățm un exemplu ilustru din perioada interbelică - și etnologul **Petru Caraman** în monumentala sa lucrare "*Obiceiul colindatului la români, slavi și alte popoare*".

În cel de al doilea sens, folclorul religios reprezintă acea parte a folclorului care reflectă "*o cunoaștere mitică creștină proprie unei mitologii creștine*" (**Th. Fecioru,** apud. **R. Vulcănescu,** op. cit., p. 46), iar producerea sa (creație și execuție) se realizează în directă legătură cu prilejurile de implicare a bisericii în viața folclorică a colectivității rurale și urbane. E vorba, desigur, de anumite secvențe și, respectiv, texte corespondente ale ceremonialurilor de peste an (colinde de Crăciun, de Florii, de Paști ș.a) sau din viața omului (la naștere, nuntă, înmormîntare). Proporțional, în ansamblul actelor unui ceremonial popular, (con-)textul de factură pur creștină (ca, de exemplu, "*iertăciunile*" în cadrul obiceiului nunții) ocupă adeseori un "spațiu" și un "timp" fără pondere cantitativă, ceea ce nu înseamnă, însă, a nu avea o pondere calitativă; dimpotrivă, funcția lui este deosebit de însemnată, întrucât marchează corelarea "profanului" datinii la planul sacralității creștine, con-sacrarea corespunzătoare a ceremonialului respectiv.

În pofida acestei funcții - esențiale -, majoritatea cercetătorilor tind să acorde folclorului de factură pur creștină un interes redus, ținînd seama de argumente mai mult sau mai puțin întemeiate. Întâi de toate, se evocă originea lui preponderent cărturărească și, adeseori, apuseană, ceea ce denotă inautenticitatea populară; drumul "de sus în jos", deși în alte părți este atestat și acceptat ca fenomen de "folclorizare", nu este recunoscut, la noi, ca încadrabil în conceptul de folclor. Există și un important argument formal în acest sens. Aceste texte cunosc două modalități de producere. În prima, creația colindelor religioase, având un context de performare constrângător (o ceată care învață și reproduce fidel, conform datinei), s-a integrat, în genere, în stilul tradițional al speciei; în a doua, creația "*iertăciunilor*" de la nuntă sau a unor "*versuri*" funerare, inserându-se cu un moment discontinuu în rânduiaia tradițională a ceremonialului și fiind încredințată unui singur performer (colportor sau/și improvizator), apare ca relativ liberă și distinctă stilistic, chiar față de modelul (posibil) al orației. Această a doua formulă stilistică - insolită și prin conținutul preponderent biblic și prin structura retorică liberă (în marginile, însă, ale ceremoniosului!) - împietează în ceea ce privește autenticitatea ei folclorica; această interpretare, considerăm, ar trebui însă reevaluată, atât din perspectiva funcționalității și varietății tipurilor de "discurs" folcloric, cât și din perspectiva dinamicii istorice inerente și în folclor.

Deosebit de frapantă și, pentru unii, un alt "cap de acuzare" este marea constanță formală a textelor religioase creștine, rezultând o uniformitate deloc conformă cu spiritul folclorului. Dincolo de justificarea firească a acestei obiecții, vom observa, dimpotrivă, necesitatea formei unitare prin care nu numai că se exprimă poetic "litera" dogmei, dar se și consacră pretutindeni ceremonialul respectiv.

(continuare în pag. 37)

Ioan St. Lazăr

Contribuții la cunoașterea vieții și operei lui Constantin Brăiloiu 1893 - 1993

De-a lungul secolelor, poporul nostru a dat culturii universale oameni de artă și de știință de mare valoare. Dintre aceștia face parte și Constantin Brăiloiu, de la a cărui naștere se împlinesc astăzi 100 de ani. Personalitate marcantă a culturii noastre din prima jumătate a secolului, care, timp de aproape cinci decenii, a desfășurat o activitate prodigioasă și multilaterală în mai multe domenii: critică muzicală, compoziție, pedagogie, muzicologie, sociologie muzicală, folcloristică, etnomuzicologie, bucurîndu-se de o deosebită autoritate în țară și peste hotare. O simplă enumerare a multiplelor preocupări ne dau măsura înaltului nivel de realizare artistică și științifică a unui savant născut pe pământul țării noastre: inițiator și fondator al unor organisme muzicale ("*Societatea independentă a compozitorilor din Geneva*",în 1918; "*Societatea Compozitorilor Români*", în 1920; "*Arhiva de folklore*", (pe lângă Societatea Compozitorilor Români) în 1928; "*Asociația internațională a etnomuzicologilor*", la Paris, în 1943; "*Arhiva Internațională de Muzică populară*", La Geneva, în 1944, "*Cercul Internațional de etnomuzicologie*" de la Wégimont (Belgia), în 1954; editor de discuri de muzică românească și a mai multor popoare de pe glob ("*Colecția universală de Muzică populară înregistrată*", Geneva, 1951 - 1958), editor de lucrări științifice de importanță capitală, conferențiar (despre muzica populară și profesională a românilor și a altor popoare), la posturile de Radio din România, Franța, Elveția, Belgia etc, culegător al unui număr considerabil de melodii populare românești și ale altor grupe etnice (spaniole, românii din Basarabia, din Banatul sârbesc), fondator al științei folclorice românești, creator al structuralismului muzical.

Cei mai mari savanți și muzicieni ai Europei și-au exprimat cu admirație, opinia despre calitățile și realizările acestui savant român:

Béla Bartók, prietenul și admiratorul muzicianului român - căruia românii îi poartă o sinceră recunoștință pentru culegerea celor 3500 melodii populare românești, însoțite de studii de înalt nivel - considera pe Constantin Brăiloiu "*cel mai bun folclorist al Europei*". Cunoscutul etnolog, directorul departamentului de etnologie muzicală, **Gilbert**

Rouget, bun cunoscător al lucrărilor prietenului și colaboratorului său român scrie, în Prefața volumului său **Constantin Brăiloiu**. *Problèmes d'ethnomusicologie* (Genève 1973): "*Dacă într-o zi, operele lui vor fi strânse într-un volum, ele vor constitui, prin amploarea, calitatea și varietatea lor, o lucrare care nu are nici un echivalent în istoria etnomuzicologiei*", iar **Jean Jacques Nattiez**, strălucitul muzicolog de la Universitatea din Montréal, încheie astfel articolul său care însoțește "Colecția universală de Muzică populară înregistrată a lui Brăiloiu": "*Constantin Brăiloiu este socotit printre etnomuzicologii cu orizonturile cele mai largi și cu anvergura cea mai vastă. Este încă un exemplu de imitat*" (articolul: **C. Brăiloiu**, *Culegător comparatist și structuralist*, Geneva, 1984, p. 27).

Compozitorul de origine română **Marcel Mihalovici** scrie într-un necrolog: "*Lipatti, Enescu, Brăiloiu, ce gol au lăsat acești trei dispăruți, în muzica românească, în primul rând și în întreaga muzică*". În sfârșit, un alt colaborator și prieten, încă de la înființarea "Arhivei Internaționale de Muzică populară" de la Geneva (septembrie 1944), **Samuel Baud-Bovy**, directorul Conservatorului din Geneva, etnomuzicolog și specialist în literatura și folclorul grec, remarcă alte trăsături ale savantului nostru: "*Analist scrupulos și subtil, el se ridica în mod natural la sinteză, avea o înclinare specială pentru oamenii din popor, unind sensibilitatea artistului cu rigoarea savantului*".

Inteligență strălucită, capacitate de analiză și pătrundere în esența fenomenelor, cu o curiozitate permanentă de cunoaștere a adevărului artistic și al vieții omului, gândire dinamică, creatoare, prin înaltul nivel al studiilor aparținând mai multor arte, poate fi socotit precursor al științei folclorice românești, al școlii naționale de compoziție, al pedagogiei românești, structuralist muzical și precursor strălucit al structuralismului muzical.

Născut (16.VIII 1893) într-o familie de boieri olteni, înalți demnitari, juriști renumiți, ctitori de biserici și alte instituții de stat, profesori,

scriitori, este înrudit prin alianță cu Domnul Brâncoveanu Constantin *("Boier bun și domn creștin")*. De la aceștia a moștenit capacitatea de muncă conștiincioasă, dragostea de pământul și de credința strămoșească, atașamentul față de popor. Dintre strămoși s-a remarcat Cornea Brăiloiu, "Marele Ban al Craiovei", jurist strălucit, nepotul lui, Constantin ("Costache"), mare om de stat, Președinte al Marii Adunări Naționale, jurist cu o cultură vastă, traducător al Codului civil francez, al Codicelui lui Caragea, donator de cărți din biblioteca personală, profesor la Colegiul Sf. Sava, cu studii la Paris (corespondență). Statul i-a recunoscut valoarea activității printr-o "Diplomă de merit" (în 1888). Fiul lui, Nicolae ("Bico"), absolvă Facultatea de Drept și Literatură de la Paris și, paralel cu activitatea politică, se ocupă de literatură, scrie nuvele (în Revista "La lanterne mondaine"), versuri (corespondență pe la poetul curții, Jules Brun, traducător din versurile colecției lui G. Dem. Teodorescu, din Petre Ispirescu).

Fiul acestuia, **Constantin** ("Toto") este trimes, împreună cu sora (viitoarea soție a compozitorului Mihail Andricu) și cu mama lor în Austria, pentru studii. Aici, Constantin studiază muzica, pentru a-și împlini visul din copilărie, de a deveni compozitor. În Viena scrie primele lucrări, lieduri pe versuri de poeți locali sau pe versuri proprii. În 1909 continuă studiile generale și muzicale în Elveția, în mai multe orașe (Montreux, Vevey, Lausanne). În ultimul oraș se înscrie și la Institutul de Muzică și Literatură "Adèle Thélin" (1909 - 1912). În 1912 se înscrie la Conservatorul de Muzică de la Paris (după recomandarea maestrului Enescu).

Înainte de a studia la Paris, începe o intensă muncă de cronicar muzical. Încă nu împlinise 18 ani, dar acumulase un bagaj bogat de cunoștințe, se maturizase repede grație puterii lui de asimilare a curentelor muzicale și a trăirii permanente a vieții muzicale din țara garzdă, unde găsește un nivel înalt de cultură și civilizație, un public cu o viață muzicală bogată, o atmosferă propice unui tânăr care urmărea cu viu interes viața muzicală, locală, și care era suficient de competent pentru a judeca sincer lucrările componistice europene, din toate epocile, și pe cele locale. De altfel, aici veneau muzicieni din toată Europa, pentru a învăța sau pentru a da concerte sau a-și găsi liniștea utilă creației. Strawinski era un compozitor care a creat și interpretat primele opere aici, în acest climat artistic superior. Tânărul compozitor asistă regulat la concertele care se dădeau săptămânal, în mai multe

săli și în biserici, la Lausanne și în orașele apropiate. Între 1911 - 1919 a publicat în mai multe periodice ("*Tribune de Lausanne*", "*La Vie musicale*" etc), peste 75 de articole, într-o limbă franceză impecabilă și în germană. Profesorii lui observaseră, încă din Austria, inteligența ieșită din comun, însușirea rapidă a limbii latine și a cunoștințelor literare și artistice, claritatea concepțiilor estetice. Cu o siguranță nemaiîntâlnită la această vârstă, tânărul compozitor își expune ideile muzicale, relevă calitățile și, adesea, scăderile unor lucrări, stimulează pe creatori și interpreți, emite teorii despre principiile întemeierii unei școli muzicale naționale. Compozitorii, unii foști colegi, alții maturi elvețieni îi solicită analiza lucrărilor lor, ceea ce Cronicarul face cu plăcere. El scoate în evidență lucrările care merg pe un drum sănătos, care se îndreaptă spre înfiripărea școlii naționale și care, după concepția lui, trebuie să se inspire din școala franceză, să ia ca exemplu lucrările lui Debussy pe care îl admira cu pasiune. Militează pentru legătura muzicii savante cu folclorul local, fără de care nu-și pot realiza originalitatea, pentru că "*omul nu este o ființă abstractă, ci produsul unui sol și reflectarea unui cer*". Numeroase idei rezultă din aceste articole, cu privire la locul și rolul unor lucrări în istoria muzicii europene, la probleme de muzicologie ("*ce este muzica rusă*") despre ierarhia genurilor sau teorii care au în vedere muzica occidentală: despre viitorul unor genuri, unor stiluri etc. Constată care este scopul compoziției pentru unii muzicieni ("*pentru a-i ajuta să trăiască*"), rolul cronicarului: "*penfru a ajuta publicul să înțeleagă mai bine locul pe care îl ocupă în cadrul școlii naționale și al culturii europene*". Relevă câțiva interpreți excepționali locali sau străini, unii fiind preocupați și de perfecționarea instrumentului (pian sau vioară). Cu o bucurie copilărească, indică publicului procesul de dezvoltare a școlii componistice locale etc. Fiecare articol ne dezvăluie o mare bogăție de idei, de sugestii novatoare. Bogăția, diversitatea și justețea judecăților de valoare - reprezentând un mare efort de gândire - ne dau dreptul sa-l considerăm pe tânărul Constantin Brăiloiu unul din primii cronicari români de nivel european.

În tot acest interval de timp, Brăiloiu nu uită de compoziție, artă pentru care se pregătise din prima tinerețe, departe de țara și de căldura unui cămin. El compune tot timpul liber, se întâlnește cu prietenii compozitori, interpreți, poeți, scriitori. Din această această perioadă, prietenia cu șeful de orchestră Ansermet - căruia îi prezisese o carieră europeană strălucită, numindu-l "Nabucudonosor al

șaisprezecimii" - ia proporții. Ore și zile întregi discută cu el problemele muzicii contemporane, despre drumul spre care se îndreaptă, despre atitudinea lui față de compoziția contemporană etc.

Compozițiile tânărului cronicar "*care știe ce vrea și pentru el și pentru alții*" nu sunt prea numeroase: Lieduri instrumentale pentru pian, lieduri pentru voce și pian sau pentru cvartet (cvintet) de coarde, poeme în 3-5 părți, pentru voce și acompaniament instrumental, pe baza unor versuri (alese cu gust) ale celor mai valoroși poeți (**Jean de Moréas, Toussaint, Rainer Maria Rilke** (căruia îi scrie un articol, publicat în "*Les écrivains célèbres*"), **Octavian Goga, Șt. O. Iosif,** etc. Poemul "*Trois poèmes arabes*" cu care a debutat în compoziție, în 1914, la Paris, este considerat de criticii parizieni ca lucrarea unui "*Compozitor cu suflet de folclorist*" (**Schaeffner**). Un alt poem "*Fünf Wiegenlieder*" a fost mult cântat și în România cu titlul "Cinci cântece de leagăn" sau "Cinci cântece de Crăciun" și a primit, în 1933, premiul Cremer. Lucrările sale se caracterizează prin frumusețea liniei melodice, prin sensibilitatea artistică a orchestrației, prin concordanța perfectă a melodiei cu mesajul poetic etc.

În 1918, **compozitorul nostru**, împreună cu **Ernest Ansermet**, șeful de orchestră, apreciat muzicolog și compozitor și **Jules Nicati** (viitorul director al Conservatorului din Lausanne), înființează "*Societatea Independentă a compozitorilor din Geneva*", cu scopul de a stimula creația, de a da posibilitatea compozitorilor de a asculta lucrările, de a organiza concerte, în programele cărora să fie preferate compozițiile cu caracter național. Singurii compozitori admiși în aceste programe erau: Strawinski și Brăiloiu. Mă opresc aici.

În 1919, tânărul compozitor-cronicar, cu o pregătire vastă, era dornic să-și întâlnească pe cei dragi - de altfel păstrase legătura cu pământul natal, unde trimetea adesea articole de cronică muzicală și de artă, unde venea, în vacanțe, la rude și continua să scrie (cum vedem notat la sfârșitul unor piese). Era tânăr, nu prea înalt, cu ochi mari negri, cu înfățișare elegantă, cu maniere delicate, cu un mers lent, parcă cu gândul dus departe, plin de demnitate. Occidental prin cultură, era apropiat de Orient prin pasiunea pentru povești, prin bogăția fanteziei...

Emilia Comișel

"Roumanie: musique la villages"

În seara zilei de 4 martie 1988, Muzeul de Etnografie al Orașului Geneva a inaugurat cu deosebit fast ciclul de trei discuri compacte "*Roumanie: musique de villages*", oferind echipei de realizatori prilejul să se întâlnească și să se confrunte amical cu jurnaliști și oameni de cultură de elită. Ciclul, care reprezintă o reeditare științifică selectivă a operei discografice românești a lui Constantin Brăiloiu, este rodul cooperării dintre Institutul de cercetări etnologice și dialectologice din București și "Archives Internationales de la Musique Populaire" de pe lîngă Muzeul de Etnografie genevez. Colaborarea celor două instituții nu este întâmplătoare: ele au același fondator - **Constantin Brăiloiu** - și dorința comună de a-l omagia, de a participa la mișcarea, tot mai limpede conturată în ultimul deceniu în țările europene, de reconsiderare a personalității și operei sale. Arhivele elveține sunt de altfel la al treilea set de reeditări discografice **"Brăiloiu"**, primele două - "*Collection Universelle de la Musique Populaire Enregistrée*" și "*La musique populaire Suisse*" - fiind distinse, în anul 1987, cu premiul Academiei "Charles Cros". Institutul din București li s-a alăturat pentru elaborarea ciclului românesc, cu dorința de a-și cinsti întemeietorul, dar și cu nădejdea de a contribui la difuzarea valorilor muzicii folclorice și a etnomuzicologiei naționale în mediile științifice și universitare din întreaga lume. Căci "*Roumanie: musique de villages*" nu este o reeditare simplă, fără pretenții, ci o ediție critică amplă, bogată în trimiteri și informații sistematizate asupra muzicii folclorice românești în general și asupra celei culese de Constantin Brăiloiu în particular.

Ciclul constă în trei discuri compacte însoțite de o consistentă plachetă bilingvă - franceză și engleză. Fiecare disc este consacrat unei provincii istorice - Oltenia, Moldova și Transilvania - prima secvență ilustrînd, prin eșantioane antologice, muzica unei zone folclorice a acesteia - Gorjul, Bucovina și Țara Oltului -, iar a doua un sat reprezentativ al zonei - Runcu, Fundu Moldovei și Drăguș. Regiunile și localitățile sunt, în fapt, punctele celor mai importante anchete monografice întreprinse de Școala Sociologică de la București în anii 1928 - 1930 și completate în perioada următoare. Brăiloiu a participat la aceste anchete și cu acest prilej a reperat interpreții pe care mai târziu

(1933 - 1943) i-a invitat în studiourile de înregistrare ale unor case de discuri din capitală.

Placheta bilingvă care însoțește discurile înglobează: o privire panoramică asupra muzicii populare românești din prima jumătate a secolului; o prezentare a lui Brăiloiu în calitate de etnomuzicolog român fondator al Arhivelor de folklor ale Societății Compozitorilor; cîteva rînduri cu privire la școala sociologică condusă de Dimitrie Gusti, școală căreia Brăiloiu îi datorează în bună măsură concepția sa teoretică și metodologică modernă; un glosar extins (aproximativ 60 de termeni) necesar înțelegerii termenilor români din plachetă; prezentări ale fiecăreia din cele 86 de piese înserate pe discuri (piesele vocale sînt acoperite de textul poetic în original și în traducere franceză și engleză); în fine fotografii de epocă, facsimiluri de documente, o hartă. Fiecare disc dispune de propria sa mică broșură trilingvă (engleză, franceză, germană) - o prezentare generală sumară a zonei folclorice căreia îi este dedicat. Semnatarii lucrării sunt: *Laurent Aubert* (etnomuzicolog, secretar general al Arhivelor Internaționale ale Muzicii Populare din Geneva, directorul Atelierelor de etnomuzicologie) - îngrijitor al ediției; *Speranța Rădulescu* și *Laurent Aubert* - autori ai selecției muzicale ; *Speranța Rădulescu* - autor al transcrierilor, comentariilor și textelor originale ale broșurii; *Micaela Slăvescu* - autor al versiunii franceze a versurilor și comentariilor; *Isabelle Schulte-Tenkoff* - realizatoarea versiunilor engleză și germană; *Mihai Pop* - consilier științific. Beneficiar: cultura românească, ce se înfățișează lumii în straie sărbătorești.

"Animația muzicală" a neuitatei seri de inaugurare a fost asigurată de taraful sătesc din Clejani - Giurgiu. Micul concert - ascultat cu admirație de un public rafinat și sensibil față de valorile culturii românești - a constituit primul succes occidental al artiștilor țărani de pe Vlașca; un succes pe care ei aveau să-l prelungească și sporească în cadrul săptămînilor muzicii populare românești de la Geneva și Paris - manifestări culturale la care ne vom referi în numărul viitor.

Speranța Rădulescu

"Izvorașul" peste hotare

Timp de peste 21 de ani (1 iunie 1918 - 31 decembrie 1940) a apărut și a colindat pe plaiurile românești revista de muzică, artă națională și folclor, apoi din 1934 și de teatru sătesc "*Izvorașul*", editată în comuna Bistrița, jud. Mehedinți de cel ce semnează aceste rânduri.

"*Izvorașul*", însă, a trecut și hotarele țării, ducînd în cuiburile de români de pe glob flacăra unității spirituale românești, purtând pretutindeni farmecul și ingeniozitatea creațiilor spirituale românești.

La 29 decembrie 1923 prof. Dr. **Herting Jarnik** de la Universitatea din Brno (Cehoslovacia) îmi scria: "*Ați avut bunătatea de a-mi trimite de atîtea ori valoroasa dv. revistă "Izvorașul". Trebuia să vă mulțumesc de mult. Vă mulțumesc din toată inima pentru acele numere ce mi-ați trimis din "Izvorașul" pentru biblioteca mea.* Acuma am organizat și aici la Brno o asociație ceho-română așa cum a organizat Abatele Zavoral la Praga. Secția română a Seminarului românesc din Brno are nevoie de cărți românești: de filologie, literatură, reviste, cărți vechi etc".

Prof. univ. dr. **Ramiro Ortiz** de la Universitatea din Padova (Italia) îmi scria la 10 aprilie 1932: "*Opera națională, artistică și chiar științifică pe care o faceți publicînd "Izvorașul" Dvs. este atît de merituoasă încât de mai multe ori aș fi vrut să vă mulțumesc pentru acest prețios dar pe care mi-l faceți în fiecare lună*". Prof. **Ettore Romanole** de la Academia Regală a Italiei, citind delicioasele cântece românești, a rămas așa de cucerit de farmecul lor și m-a rugat de a i se trimite din revista "Izvorașul". Tot **Ramiro Ortiz** la 13 septembrie 1936 îmi scria: "*Am primit regulat "Izvorașul". Într-o zi când studenții mei ar dori a face o teză de doctorat despre folclorul românesc, "IZVORAȘUL" le este nespus de folositor în acest scop*".

Revista "*Lumina*" a liceului din Brebena (Grecia) - anul 1936 nr. 1, pag. 12 - scria: "*Biblioteca Liceului nostru a primit de la începutul anului revistele: "Familia", "Cele trei Crișuri", "Societatea de mâine" și "Izvorașul"*.

Din Monreal (Canada), la 22 noiembrie 1937, am primit o scrisoare de la Liceul de acolo prin care mă roagă să-i trimit materiale muzicale:

Cântece, jocuri etc. românești atât de frumoase despre care am văzut în revista "Izvorașul" de la un coleg, Ion Bocian din București. Trimit un dolar prin Banca Marmorosch Bank".

O scrisoare din Michigan (Statele Unite), primită de 1 aprilie 1937 aduce elogii revistei "Izvorașul", ca și alta din Ohio - USA. În 1936 și 1937 alte scrisori elogioase din Indiana Harbor, Joungstown etc.

Zeci de scrisori elogioase au fost primite de la românii din Jugoslavia ce primeau regulat "Izvorașul".

În 1935 sunt chemat la "*International Folk Dance Festival*" la Londra, la care au luat parte C. Brăiloiu și Harry Brauner, dar la care subsemnatul n-a putut lua parte. În 1939, "Izvorașul" a fost cerut să fie expus la expozițiile din Geneva, Budapesta și Sofia.

Scriitorul portughez **Jose Licinio Rendeiro** din Luanda (Angola) îmi cere revista "Izvorașul", necesară pentru o lucrare de artă românească, trimițîndu-mi, în limba franceză, o lucrare a sa: **O arta e os artistos Romenia.**

Din Teheran (Iran), 1934, am primit o frumoasă scrisoare și o amuletă ca dar de la săpăturile arheologice din Lurestan-Mesopotamia. Consulul **C. Burileanu** din Grecia mi-a trimis în 1934 și 1935 două scrisori cu satisfacțiile avute când a găsit elevii gimnaziului din Ianina - Grecia citind folclorul românesc în limba curată românească și cîntînd cîntece populare, școlare și patriotice din țară, slujind la sudura unității spirituale naționale.

La "R. Instituto Superiore Orientale di Napoli" există un fond documentar despre folclorul românesc la care a contribuit "Izvorașul".

Nu întîmplător **Nicolae Iorga** afirmă în 1939 că "*nu numai Bucureștiul este sortit a da lucrări de valoare, ci și alte părți din țară unde este pasiune, conștiință și voință pentru fapte demne de îndeplinit în folosul culturii poporului*" (aluzie la "Izvorașul").

Gh. N. Dumitrescu - Bistrița

Invităm cititorii noștri să participe cu materiale pentru nr. 5 al revistei (serie nouă), care va fi dedicat împlinirii a 75 de ani de la prima ei apariție.

CARTEA DE FOLCLOR ÎN BASARABIA (I)

Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei de Științe de la Chișinău a început - încă din anii 1970 o amplă și sistematizată acțiune de cercetare și editare a folclorului zonal. Astfel arii folclorice distincte atât din Republica Moldova propriu-zisă, cât și din ținuturi învecinate locuite de români au fost valorificate în ediții științifice. Și-au făcut astfel apariția în librării culegeri de folclor însoțite de un aparat critic adecvat:

Folclor din părțile Codrilor (1973);

Folclor din Bugeac (1982) (Basarabia de sus; astăzi în componența Ucrainei);

Folclor din Nordul Moldovei (1983) (Bucovina de Nord, astăzi Regiunea Cernăuți în componența Ucrainei);

Folclor din stepa Bălților (1986);

Folclor din Cîmpia Sorocii (1989)

Toate aceste cărți au apărut în limba română, însă cu alfabet chirilic (mai bine zis alfabetul limbii ruse).

Recent au fost tipărite (cu alfabet latin) două culegeri masive de folclor (texte, dar și, parțial, cu notații muzicale):

Folclor din Țara Fagilor, Chișinău, Editura Hyperion,1993 (560.);

Cît îl Maramureșul..., Chișinău, Editura Științifică, 1993 (548 p.).

Culegerea de **Folclor din Țara Fagilor** are un *Cuvînt înainte*, intitulat *Izvoare ale Tămăduirii*, semnat de poetul basarabean **Arcadie Suceveanu** și un amplu studiu monografic intitulat *O zonă cu străvechi tradiții populare* și semnat de profesorul universitar din Cernăuți **Grigore Bostan**, membru al Academiei Române, studiu dedicat folcloristicii bucovinene de la începuturi până azi, precum și folclorului bucovinean privit în întregul lui, fără frontiere arbitrare și superficiale, în esență folclor românesc, cum grăiește cântărețul anonim bucovinean:

Cunosc vremea după vânt -
Românul după cuvânt
Cunosc lumea după stat -
Românul după cântat.

Exemplara culegere de folclor a fost realizată de un colectiv de cunoscuți folcloriști basarabeni și profesori din Cernăuți: **Nicolae Băiescu, Grigore Bostan, Grigore Botezatu, Ion Buruiană, Vasile**

Chisăliță, Victor Cirimpei, Dumitru Covalciuc, Iulian Filip, Andrei Hâncu, Efim Junghietu, Sergiu Moraru. În ansamblu sunt prezente toate genurile și speciile folclorice în proză și în versuri; predominante rămân însă teatrul folcloric, poezia obiceiurilor calendaristice și familiare (în primul rând nunta) etc. Un loc aparte ocupă ciclul *Descântece, vrăji, formule și practice magice,* precum și studiul final *Instrumente muzicale și muzica instrumentală în Bucovina*. De remarcat cuprinzătoarele note și comentarii ce preced fiecare capitol în parte, prin care culegătorii și alcătuitorii culegerii își propun să releve atât nota originală, ineditul noilor piese folclorice antologate, cât și contingența, similitudinea cu marea arie folclorică românească în care se integrează, prin structură și coordonate spirituale, literatura populară bucovineană.

În esență, culegerea este o geografie fizică și spirituală a acestui plai mioritic din Moldova de Sus, numit Bucovina, sau, așa cum sugerează poetul Arcadie Suceveanu, cartea ar putea fi numită o "*istorie a sufletului românesc*", "*crestomația dorului*", "*antologia dragostei și a suferinței*", "*cartea supraviețuirii*", "*manual de lacrimă și neuitare*"!. Piesele folclorice mai noi - din ultimele cinci decenii - imortalizează în vers înlăcrimat și "*Golgota*" acestui ram al neamului românesc, așezat de veacuri la poalele Carpaților nordici, pe albia râurilor Siretel, Siretul Mic, Ceremuș, Prut și Nistru.

Prin revenirea în albia firească a limbii, a istoriei, a tradițiilor folclorice, cartea aceasta se vrea și un imn adus zilei naționale a tuturor românilor, 1 Decembrie, la 75 de ani de la făurirea României Mari.

Constantin Mohanu

"izvorașul" - tribună națională

(urmare din pag 1)

"IZVORAȘUL" devine o adevărată școală pentru folcloriștii "de peste munți", "*este icoana vredniciei unui neam*" (Vasile Sala, Vașcău - Bihor).

Gh. N. Dumitrescu-Bistrița - cel ce a trăit aproape un secol, slujind cu credință și dăruire sensul înalt al folclorului - a făcut din "Izvorașul" o adevărată tribună pentru înfăptuirea măreților idealuri naționale. "*A fost născut dintr-o necesitate națională* - menționa cititorul "Izvorașului" - *dintr-o dorință arzătoare pentru lumea setoasă după apa răcoritoare izvorîtă din adîncimi de viață românească...*" (**Izvorașul** *Nr. 6-9, 1939, p. 224).*

Costea Marinoiu

FOLCLORUL SACRAL - EXPRESIE A UNITĂȚII SPIRITUALE ROMÂNEȘTI

(urmare din pagina 25)

Or, angrenarea sacralității creștine în ceremonialurile populare și, îndeosebi, în textele religioase (quasi - identice pe Olt, pe Dunăre, pe Nistru, pe Tisa) a contribuit - împreună cu păstrarea limbii strămoșești - la cimentarea sentimentului unității spirituale a neamului, ceea ce este inestimabil.

Relația creativă între cultura populară și cultura cărturărească (în primul rând, aceea a Cărții Sacre) - pentru a cărei reconsiderare funcțională pledăm - a cunoscut de timpuriu o formă inter-textuală de o marcantă originalitate și semnificație atât în planul mentalității, cât și în aceia al imaginației mito-poetice. Perioada de geneză este aceea din primele veacuri ale erei noastre când, prin adaptarea cultului creștin de către strămoșii daco-romani, viziunea mitologică autohtonă tradițională s-a împletit cu aceea biblică într-o complementaritate și substituire funcțională progresivă, niciodată încheiată. În procesul de "folclorizare" a personajelor și faptelor biblice, dar și de preluare de către acestea a funcțiilor și actelor personajelor din mitologia locală, **Ov. Bârlea** întrezărește - pe "eșantionul" legendelor - o "*lege folclorică*" ce ar consta în "*împrejurarea că, cu cât o figură biblică a devenit mai populară, cu atât a acumulat mai multe adaosuri folclorice, care pot duce chiar până la o denaturare evidentă*" (în "*- Folclor românesc*", voi. I, Buc., Ed. "Minerva", 1981 p. 120). Astfel, Maica Domnului preluând atributele Marii Zeițe a Pământului (Diana Regina - cf. V. Pârvan), Sâmpetru, Sântilie, Sânnicoară, Sântoader ș.a nu mai au, în bună măsură, atributele "dogmei", ci mai ales pe acelea ale unor divinități din mitologia autohtonă arhaică. Iar de la nivelul legendelor și credințelor - care "dau seamă" de noua mentalitate populară (tradiționalistă chiar în forma creștinizată!) - s-a trecut firesc și curând la creații folclorice propriu-zise, de o mare varietate și expresivitate - ceea ce, de altfel, s-a petrecut nu numai la noi, ci pe un larg spațiu continental, în cel vestic ca și în cel estic, cu particularități etnice intriseci.

Acestui fenomen de creativitate mitologică și folclorică de însemnătate excepțională, **Petru Caraman**, în lucrarea mai sus citată, îi acordă cel mai larg interes, urmărindu-l la scara geografică a estului european (ortodox), cu "*conturarea tipurilor de colinde ucrainene - bulgare - române*", dar și cu reliefarea diferențierilor tematic-motivistice și stilistice naționale. (Desigur, reluarea acestei complexe investigații - prin completarea ei cu noile subtipuri reliefate de cercetările ulterioare lui P. Caraman - ar putea confirma postulatul lui **A. Fochi** - din "*Paralele folclorice*" - Buc., Ed. "Minerva", 1988 - privind funcția de "placă turnantă" a teritoriului românesc pentru circulația produselor folclorice în această parte a Europei și ar putea modifica ordinea în tipurile de colinde susmenționate, prezentându-le ca "ucrainene - române - bulgare"; aceasta este, însă, o altă problemă). Faptul cel mai semnificativ este că în această lucrare se reliefează un univers mito-poetic inedit, rezultat din împletirea tradițiilor arhaice ale etniilor din acest spațiu cu mitologia creștină de tip ortodox. Acest "habitat" spiritual și artistic apare ca expresia modului specific popular de a înainta în istorie (prin

îmbinarea tradiției cu noul) și de a concepe și trăi sacralizarea augurală a vieții profane în momentul crucial al Nașterii (Anului Nou).

Prezența la români a lui Dumnezeu și a Sfântului Petru sau Sfântului Ioan, alături de "*bătrânul Crăciun*" la masa gospodarului colindat relevă, cum s-a mai spus, proiecția ideală, magică, a condiției omului, datorată participării benefice a lumii sacre la cea umană. Mai mult ca oricând, in cadrul ceremoniilor legate de nașterea lui Iisus - prilej sacral pentru o nouă cosmogonie sub semnul lui mântuitor, ideea lui **Lucian Blaga** privind "*transcendentul care coboară*" se concretizează divers, în diferitele planuri ale existenței umane, iar expresia ei în limba națională (care participă la sacru, fiind astfel, con-sacrată) constituie o efigie a spiritului etnic specific. Mai mult decât alte sărbători de peste an, obiceiurile ce marchează "*preînnoirea*" anului între Crăciun și Bobotează implică o coeziune spirituală și sufletească și o expresie folclorică relativ unitară în varietatea ei, pretutindeni unde locuiesc români; aceasta pentru că acum suferința lor de peste... veac este iluminată de prezența harică a Ființelor Sacre în viața lor, care se alină și se umple din nou de speranță.

În această perioadă, nimeni și nicăieri nu mai face distinctie între folclorul laic și cel religios, folclorul este unul singur, sacral - după cum ne-au mărturisit și recent vechi colindători din Țara Loviștei (**Mihai** și **Gheorghe Sporiș** din satul Robești, comuna Câineni). Și mi se pare chiar mai adecvat să folosim - în acest al treilea sens (al creațiilor mixte) - formula "*folclor sacral*", fiindcă satisface atât pe performerii folclorici, pentru care sugerează trăirea lor ceremonială în spirit creștin, precum și pe specialiști, pentru care dihotomia religios - laic e mai rigidă și mai săracă semantic decât relația sacru - profan, care implică și interferența termenilor, după cum a arătat **Mircea Eliade.**

Folclorul sacral este, în sine și în momentul de performare, una din expresiile cele mai sensibile ale unității spirituale românești. Dintre numeroasele exemplificări posibile alegem doar una: corespondența dintre un colind din Boișoara (din aceeași Țară a Loviștei) - tipul 170 B în cartea **Monicăi Brătulescu**: *Colinda românească*, Buc., Ed. "Minerva", 1981 - și un colind din Sirova (pe Bug) publicat în revista "*Renașterea*", Craiova, XXII, nr. 12, decembrie 1943, de către preotul vâlcean **Gheorghe Petre - Govora.** Acestuia, sirovenii, "*ruṁâni înfrățiți cu persecuțiile și moartea*" i s-au prezentat atunci (în război, iarna 1942 - 1943) și în haina eternă a poeziei sacrale: "*Oaspeți buni, colindători/Florile dalbe, flori de măr/Noi umblăm și colindăm/.../Și pi Dumnizău purtăm/.../Dumnizău îi mitutiel/.../ Mitutiel și-nfășățiel...*"

O imagine simbolică pentru modul cum - păstrându-și credința și limba - neamul românesc a supraviețuit și va dăinui!

Ioan St. Lazăr

Mioriţa în calendarul astral

O lectură semiotică asupra textelor **Mioriţei** - atât în variantele baladă, cât şi în variantele colindă - evidenţiază patru constante poetice fără de care nici un text dintre cele aproape 2000 înregistrări până în prezent nu-şi poate revendica statutul de variantă a capodoperei literaturii populare româneşti. Iar cele patru constante poetice din **Mioriţa** sunt:

1. **portretul tânărului păstor** (cioban) sortit unei morţi ritualice de către fraţii, rudele, conaţionalii, prietenii săi.
2. **imaginea animalului** - mioară, mioriţă, berbecuţ - care vesteşte sau prevesteşte moartea ritualică a păstorului;
3. sintagma care desemnează **mireasa** tînărului sortit unui ceremonial nuntă-moarte implicînd sacrificiul sau simulacrul sacrificiului uman;
4. figura **"mălcuţei bătrâne"** ce-l caută peste câmpuri pe tânărul care a îndeplinit ritualul nuntă-moarte.

Fapt interesant, sub aspect poetic, nu e atât că variantele păstrează în structura lor toate cele patru constante prezentate, sau trei sau două sau chiar doar una dintre ele; ci că e suficient ca textul să aibă un fragment dintr-o astfel de constantă poetică pentru a împinge imaginea şi semnificaţiile imaginii trunchiate spre un întreg. E ca şi cum, dintr-o piesă muzicală cunoscută se produc doar câteva acorduri şi ascultătorul reconstituie dintr-o dată o bună parte sau întregul melodiei. Sau, dacă nu poate reconstitui întregul sonor, măcar îşi asumă semnificaţia acestui întreg.

Să observăm însă că dintre cele patru constante poetice, figura *măicuţa bătrînă* (*majka* - **slav** *şi veterana* - *betrana* - **latin**) sau "babă batrînă" (*unde baba* - **slav**) semnifică un personaj fantastic, anume cea dintâi ursitoare, moira, parca, Torcătoarea (Chlotos, la greci), aceea care toarce firul vieţii omului dintr-o furcă (*"Din furcă torcând,/ Pe câmp alergând..."*). Or, atât în legile din antica Italie, cât şi în obiceiurile (legi şi ele) vechi ale dacoromanilor, femeilor li se interzicea să meargă pe drum ori pe câmp cu furca şi cu fusele descoperite şi, cu atât mai grav, torcând. Motivaţia: o femeie torcând pe drum sau pe cîmp e privită ca un semn, ca o întruchipare a Ursitoarei.

Prin urmare, în parametri poetici arhaici româneşti, o femeie torcând pe câmp nu poate fi concepută decât ursitoarea Torcătoarea, Naşterea.

De aici rezultă o minimă prudenţă în acordarea de referinţe *realiter* (şi cu atât mai riscant pastoral-păşuniste) măcar celor patru constante poetice din **Mioriţa.**

Pentru *"păstor"*, de pildă, trebuie ştiut că termenul românesc "cioban" e (dat în dicţionare) de origine turcească, dar având o formă foarte apropiată în limba albaneză, cuvântul ar putea foarte bine să aparţină substratului traco-dacic. Important e că termenul "cioban" denumeşte şi Steaua Polară, iar constelaţia Orion se reperează în limba română şi sub numele Ciobanul cu oile. Avem, aşadar, motive să ne întrebăm ce semnifică imaginea cioban *"tras printr-un inel"* şi care ar fi raţiunea că portretul acestui tânăr păstor sortit morţii se limitează la capul "tetracromatic" (*Feţişoara lui/Spuma laptelui..."*).

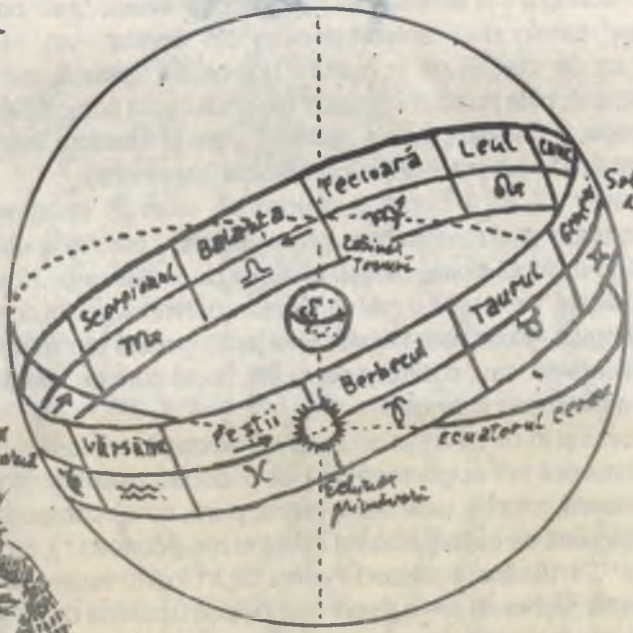

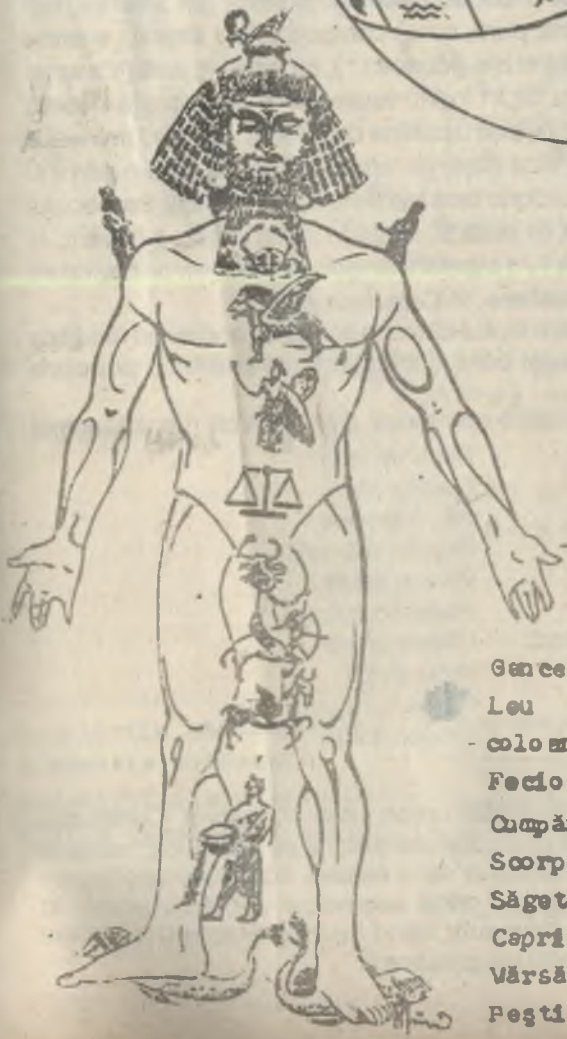

Mithra născîndu-se
din piatră,
Hristos înconjurat
de zodii,
Omul în centrul
Universului.

Cercul Zodiacal

Zodiacul și corpul uman

Berbec - cap, ochi, urechi - și dinți

Taur - gît - umeri

Gemeni - antebrațe și mînă

Gemcer - plămîni

Leu - inimă, stomac și - coloană vertebrală

Fecioară - stomac și intestine

Cumpănă - rinichi

Scorpion - organe genitale

Săgetător - coapse

Capricorn - genunchi

Vărsător - gleznе

Peștii - labe picior

Să adăugăm la acestea că termenul românesc "inel" provine din cuvîntul **latin** "*annellus*" (diminutivul "anișor" derivat) din "annus" - an, cercul parcurs de soare într-un an de zile. Și că în cultura universală, greacă, romană, chineză și chiar amerindiană, cele patru anotimpuri ale anului sunt semnificate prin patru culori - **alb,** iarna; **roșu**, primăvara; **verde** (galben), vara și **albastru** (negru), toamna (basmele cu cromatica împăraților probând trăinicia sistemului).

Firește că ar fi complet eronat să citim în imaginea păstorului cu cap "tetracromatic" și cu trupul "tras printr-un inel" - cerc al anului drept Steaua Polară așezată în mijlocul boitei cerești străjuite de inelul celor 12 constelații ale cercului polar zodiacal. Pentru că e mai simplu să conferim acestei complexe imagini poetice - cosmologice - doar semnificația unei jertfe umane închinate cerului, soarelui, unei divinități celeste, sau, o dată la patru ani, după cum ne informează **Herodot** (*Istorii*) despre daci, zeului Zalmoxis.

În ce zi și în ce lună din an avea loc asemenea sacrificiu ritual?

Răspunsul ni-l sugerează cea de-a doua constantă poetică din **Miorița**, animalul, *mioară*, mioriță, oaie năzdrăvană, pură, cu un comportament straniu, vestind o sentință luată de ceilalți ciobani ("*De trei zile-ncoace...*"), moartea rituală ("*La apus de soare*") a tânărului păstor. Pentru că în foarte multe variante această mioară năzdrăvană (bolnavă) are o stea în frunte, patru coarne cu stele în vârf (ce luminează noaptea sau lumea toată), copitele și lâna (lațe) de argint, ce târâie pînă-n pământ. Tradus în termeni astronomici, textul folcloric face trimitere la Constelația Berbecului ("*Habet stelas in capite 1, in naribus 3, in collo 2, anterieri pede ultimo 1 claram, in spina 4, in cauda 1, sub ventre 3, in cora 1, in sumitate singularum pedum posteriorum 1. Sunt omnes octodecim*", după **Eratostene**, în *Catasterismi*).

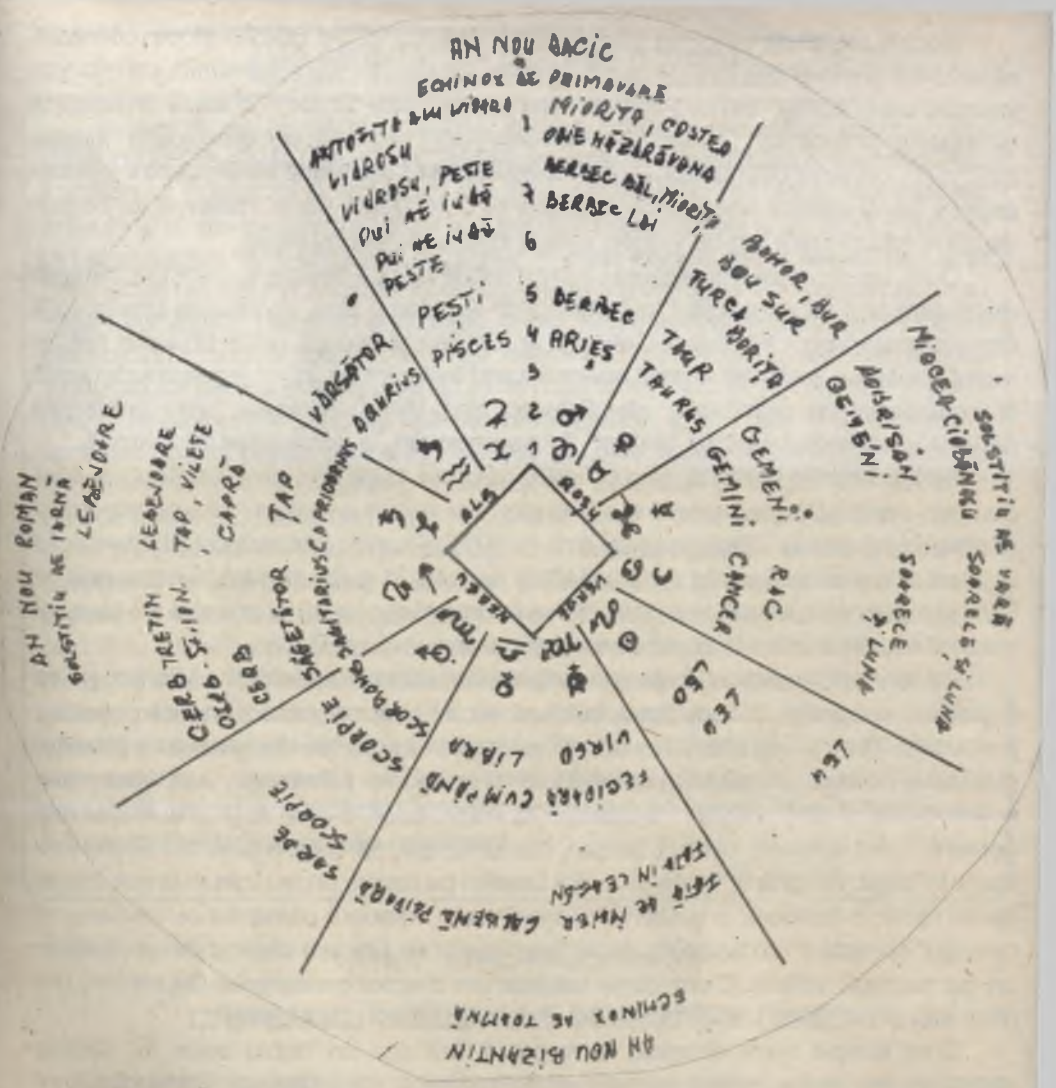
Drept pentru care nici n-o să ne mire faptul că într-o colindă transilvană moartea ciobanului este anunțată de un berbecel băluț (întâlnit și în alte cîntece populare românești):

Să adăugăm ia aceste imagini poetice românești, figura antică (venită tocmai

- Berbecel băluț,
Ce mi-ț cauț răuț?
O nu ț-o placut
Cum ieu te-am păscut
La livedzuri verdz
La izvoară răci?
Berbecu a răspuns la păcurari:
- Mie m-o plăcut!
Uoții s-or vorbit
Pe mine să mă taie,
Pe tine să te-omoară.

Păcurari la oi,
Fluierul tău
Să-l îngroape
În ușița strungii:
Vîntu-o abura,
Fluieru-o dzîcea,
Oile-or pleca
Vîntu-a vîjăi,
Fluieru-o fești,
Oile-or porni.

de la evrei) a **omului zodiacal** unde capul uman este consacrat Contelației Berbecului și vom înțelege de ce moartea ciobanului sortit a se însura cu "*mireasa lumii*" trebuie să fie vestită de un berbec sau de o mioară. Mai mult, vom putea aprecia și când anume în timpul anului se oficia asemenea sacrificiu uman: în preajma echinocțiului de primăvară, la 21 martie, când Soarele intră în Constelația Berbecului și se pornesc muncile agricole de primăvară.

0-culorile anotimpurilor
1-semnele zodiacale
2-domiciliile planetelor
3-ziua intrării Soarelui in constelație
4-numele științific al constelației
5-numele românesc al constelației
6-măști rituale ilustrînd semnul-zodiacal
7-colinde ilustrînd semnul zodiacal
8-balade ilustrînd semnul zodiecal

Într-un astfel de algoritm cosmic ar fi și lipsit și de poezie și de coerență structurală să nu-și afle locul și cea de-a treia constantă - *"mireasa lumii"*, care în alte variante este numită *"fată de împărat"*, *"fată de crai"* (dar *"Cralia"* - în slavă - înseamnă și "împărat" și "început", "reînnoire"), *"fată de maior"* sau *"fată de maier"* (de la numele lunii "mai", provenit din numele unei divinități etrusce agrariene MAIA, ceea ce poate explica, într-o colindă basarabeană, prezența unui "bour", numit "maier, bour negru" de către fata purtată într-un leagăn așezat între coarnele taurului).

Cum toate aceste sintagme desemnează o fată fecioară, cea mai simplă decriptare ar fi că personajul "mireasa lumii" semnifică zîna, divinitatea consacrată Constelației Virgo - Fecioara. Ceea ce ar justifica și scopul jertfei tînărului păstor trecut prin inelul zodiacal: ritualul acestei nunți hierogamice, între un pămîntean jertfit la echinocțiul de primăvară, se oficia cu zîna Virgo, Fecioara, spre împlinirea recoltelor din finalul verii (21 august - 22 septembrie), la echinocțiul de toamnă.

Astfel, **Miorița**, baladă sau colindă, prin cel puțin trei din constantele sale poetice - *portretul tetracromatic al păstorului "tras printr-un inel", mioara constelată și Fecioara Universului* - încifrează un străvechi ritual agrar: probabil cel zalmoxian, al trimiterii la cer a unui mesaj printr-un tânăr aruncat în sulițe (o dată la patru ani), și în mod sigur cel mithraic, al jertfei umane (a unui tânăr inițiat) și animale (a taurului primordial), ritual adus la legiunile romane cuceritoare ale Daciei.

Evident că împiedicați în prejudecăți de lectură stâno-centrică a Mioriței, ne va fi greu să acceptăm o conjuncție helio-centrică în capodopera literaturii populare românești. Greu și nu chiar. Pentru că în cazul în care vom citi variantele **Mioriței** (balade și colinde) în paradigma baladelor și colindelor românești, vom observa în aceste texte și alte imagini "zodiacale": un taur, bour, bohor negru, sur; doi frați gemeni - unul voievod, celălalt cioban, dar amândoi marcați cu semne celeste - cu soare în piept, cu luna la spate și cu doi luceferi pe umeri; un leu înfruntat voinicește de un tânăr; o fecioară; *o galbenă "păioară"* care măsoară *pământul cu umbletul* și *cerul cu "cumpătul"* (cu balanța), deci Libra; o scorpie; un cerb săgetat de un vânător; un țap sau trei lebede (Constelația Lebăda din dreptul constelației Capricorn; doi pești sau două făpturi acvatice (Dulful de mare, luda și puiul ludei).

Cum aceste texte ritualice, corespund fără nici un dubiu celor 12 semne zodiacale, se rosteau și încă se mai rostesc în cele 12 nopți dintre Anul Vechi și Anul Nou, așadar într-un moment sacru al Anului cosmic, moment serbat în trecut în preajma echinocțiului de primăvară (21 martie) și transferat mai apoi în preajma solstițiului de iarnă (23 decembrie), nu ne rămâne decât să conchidem că folclorul arhaic românesc, în vîrful căruia stă **"Miorița"**, confirmă încă aproape după două milenii ceea ce scrisese cu atâta admirație istoricul **Iordanes** despre legendarul preot al dacilor, Deceneu, anume că *"el i-a învățat morala, dezbărându-i de moravurile lor cele barbare; i-a instruit în științele fizicii, făcându-i să trăiască potrivit legilor naturii..., i-a învățat logica, făcându-i cu mintea superiori celorlalte popoare; arătându-le practica, i-a îndemnat să petreacă în fapte bune; demonstrându-le teoria celor douăsprezece semne ale zodiacului le-a arătat mersul planetelor și toate secretele astronomilor"*.

Ion Filipciuc

Un cercetător - o vatră - o lucrare

Începînd cu numărul următor, revista noastră deschide rubrica "UN CERCETĂTOR - O VATRĂ - O LUCRARE", care se adresează tuturor cercetătorilor specializați (folcloriști și etnografi) din institute, facultăți, muzee și alte instituții, precum și acelor nenumărați și inimoși cercetători locali care și-au făcut o vocație din investigația etno-folclorică a satelor în care au trăit sau trăiesc. Toți sunt chemați să reliefeze nu numai capacitățile proprii și comorile vetrelor de care s-au "legat" sufletește, dar și să contribuie, astfel, la realizarea, treptată, a unui atlas etnofolcloric național pulsând de "viață" evocată în lucrările publicate. Vom acorda 15-30 pagini pentru următoarele tipuri de materiale (considerate ca făcând parte dintr-o mică lucrare proprie) fișă **bio-bibliografică** a autorului (cu, eventuale, aprecieri critice) **prezentare a vetrei** alese (cu principalele referințe geo-istorice, social-economice și culturale), **descrieri de obiceiuri și datini** (cu elemente grafice inerente), **material folcloric** cules și notat (literar, muzical, coregrafic - după caz), **studii** de folclor și artă populară, **ilustrații grafice și fotografice** ale obiectelor de artă populară, **prezentări ale rapsozilor și meșterilor** de valoare, precum și orice **alte materiale** funcționale și reprezentative - toate realizate în condițiile științifice și ilustrative corespunzătoare publicării. Ne interesează în mod deosebit să publicăm lucrări rămase în manuscris ale unor cercetători mai vechi și vom mulțumi public acelora ce ne vor ajuta, astfel, să scoatem în lumină comorile îngropate în aceste manuscrise. Prin această inițiativă considerăm că vom contribui - împreună cu Dv., stimați cititori și colaboratori - la stimularea cercetării, dar și a revitalizării valorilor spirituale din vetrele etno-folclorice ale tuturor teritoriilor tradiționale românești.

REDACȚIA

VATRĂ ETNO-FOLCLORICĂ

CRITERIUL PRELEVANT DE IDENTIFICARE

Cercetătorii folclorului de pretutindeni, la noi sau aiurea, când și-au propus observarea sau explorarea unui ținut, adeseori numit **zonă**, sau a unui mic grup de localități, numit **vatră folclorică**, s-au confruntat inevitabil, cu problema delimitării spațiale, dar nu totdeauna au rezolvat-o în cel mai fericit chip.

Însăși denumirea de **zonă**, cu care ne-a obișnuit în ultima vreme chiar una din editurile noastre, poate fi acuzată de convenționalism și socotită ca improprie. Nu vreau să facem un reproș edițiilor și nici chiar autorilor unor lucrări, altminteri meritorii, care au apărut aici, însă se poate argumenta convingător că zonele etno-folclorice nu se suprapun actualelor perimetre administrativ - județene. Ultima reorganizare administrativ-teritoriale nu a avut în vedere nicicum criteriile unității etno-folclorice în "profil teritorial", ci cu totul altele.

Geografia folclorică, stabilindu-și prolegemenele în laborioase indexuri motivice publicate în ultimii ani, pare să zdruncine serios criteriul administrativ-teritorial al zonării folclorice.

Punerea în relație, însă, a faptului etnografic cu cel folcloric devine relevantă în cercetarea și interpretarea materialului din teren.

De pildă pentru "zona etnografică Teleorman" coroborarea materialului folcloric cu cel etnografic furnizat de **casa din pământ bătut** ar putea contura o vatră etno-folclorică în favoarea căreia pledează și singur argumentul folcloric (vezi, de ex. Gurbanul, Lăzărița, Sideanca ș.a.).

Însă riscurile abordării largi a folclorului pe perimetre administrativ-teritoriale prezentate drept **zone etno-folclorice** vitregesc de relevanță strădania sau pot duce chiar la umbrirea valorilor, ceea ce nu este de dorit.

Omogenitatea este mai pregnantă la nivelul vetrei folclorice (cea mai apropiată de **etnie**) și poate viza toate laturile creației de valori materiale și spirituale în interdependență, în timp ce prezentarea zonală (**metaetnia**) este indicată pentru prezentarea unui fapt etno-folcloric pe tot spațiul unde semnifică altceva sau antrenează alte interferențe decât într-o altă **zonă** (nu alt județ).

Pentru strădaniile de genul amintit, recomandabilă se dovedește a fi prezentarea de vetre folclorice, ceea ce, de altfel, s-a și realizat (chiar și la aceeași editură) evidențiind unitatea în diversitate a Chioarului, Codrului, Oașului, Loviștei, Pădurenilor, Mezeșului, Trotușului etc.

Dar nici o vatră folclorică nu este simplu de identificat. Identificarea nu prelimină cercetarea pentru că numai aceasta poate pune în evidență chiar și "enclave" care dau alt contur vetrei.

Criteriile pe care se fondează **vetrele etno-folclorice** nu sunt aceleași pretutindeni și nu numai factorul geografic le generează.

Uneori el este factor auxiliar pentru că cedează locul coabitatului, care omogenizează fie prin difuziune, fie prin conculturație.

Cel mai frecvent este factorul economic, care generează criteriul preocupărilor tradiționale (pescuit, oierit, agricultură, etc.).

Pentru vetrele etno-folclorice din zonele agricole omogenizarea în valori materiale și spirituale este pusă pe seama **vecinătății de obște,** care a dus, implicit, la așa-numita **exoganie limitată** impusă de indiviziunea obștii sătești, de dificultatea transferului de loturi între obști îndepărtate sau de rațiuni pur obiective. Ori rolul exogamiei nu poate fi minimalizat în circulația valorilor de cultură populară.

Un exemplu grăitor în acest sens în constituie **vatra etno-folclorică Burdea**, din județul Teleorman.

IULIAN CHIVU

În portofoliul redacției, pentru această rubrică, avem până în prezent materiale de la: **Eugenia Bănescu, Pamfil Bilțiu, Dumitru Mitrana, Constantin Mohanu, Laura Mureșan, Marin D. Nițu** ș.a.

În urmă cu peste un deceniu (12 august 1981), regretatul etnograf **Nicolae Dunăre,** *pe atunci membru al Comisiei de antropologie și etnologie a Academiei, s-a arătat deosebit de interesat de proiectele și realizările folcloriștilor și etnografilor vâlceni în ce privește străvechea vatră a Țării Loviștei și ne-a comunicat o propunere privind seria editorială* **"Țara Loviștei",** *o serie coordonată de un colectiv redus de specialiști și alcătuită din caiete tematice realizate cu concursul mai multor colaboratori.*

"Fiecare **caiet** *va cuprinde maximum 80 pagini dact-stat Text, plus,* **după caz,** *hărți, fotografii, desene, planșe. Toate vor dispune de un* **rezumat, în aceeași limbă de largă circulație,** *5-10 pag. dact.stas. Caietele nu ar fi numerotate, pentru a permite abateri de la ordinea tematică a fișei.*

La începutul fiecărui volum, **prefața coordonatorilor** *cuprinde și un* **sumar** *al întregii serii, cu mențiunea celui (celor) publicat(e) deja pe parcurs, în afară de cuvântul explicativ pentru întreaga serie prezent în fiecare prefață".*

Considerând că, în actualul context de revigorare a preocupărilor privind reliefarea potențialului etno-folcloric local, poate interesa cercetătorii din diferitele zone ale țării, publicăm mai jos acest proiect tematic, din care am eludat aspecte particulare, nume de colaboratori - persoane și instituții, propuse de Nicolae Dunăre în baza convorbirii noastre anterioare; am păstrat totuși preferințele autorului pentru colaborarea unor personalități. Proiectul interesează, credem, și pe colaboratorii noștri pentru rubrica **"Un cercetător - o vatră - o lucrare"** *- în concepția mai largă a acesteia. (prof. dr.* **Ioan Șt. Lazăr** *).*

ȚARA LOVIȘTEI

Geografie, Istorie, Antropologie, Etnologie, Istorie culturală.
Coordonatorii seriei: _____
Sumarul seriei (ordine întâmplătoare):

BIBLIOGRAFIA LOVIȘTEI (tematică, cronologică, rezumat critic informativ)

ANTOLOGIE DE TEXTE LOVIȘTENE (din și despre Țara Loviștei)

GEOGRAFIE ȘI TURISM ÎN ȚARA LOVIȘTEI

ARHEOLOGIE LOVIȘTEANĂ (Studiu, planșe, fotografii)

ISTORIE MEDIEVALĂ ȘI MODERNĂ ÎN ȚARA LOVIȘTEI

ISTORIE CONTEMPORANĂ ÎN ȚARA LOVIȘTEI

ANTROPOLOGIE (Profil antropologic fizic) a (l) Țării Loviștei (prof. dr.doc. Victor Săhleanu și grupul Laboratorului de antropologie din București).

ȚARA LOVIȘTEI - VATRĂ ETNOCULTURALĂ DE STABILITATE ȘI CONTINUITATE (autor: Nicolae Dunăre)

INSTITUȚII CULTURALE ÎN ȚARA LOVIȘTEI (istorie, documentar)

OCUPAȚII TRADIȚIONALE PRINCIPALE ÎN ȚARA LOVIȘTEI (autori: N. Dunăre, I. Vlăduțiu, R. Vulcănescu și un muzeograf vîlcean).

OCUPAȚII TRADIȚIONALE SECUNDARE ÎN ȚARA LOVIȘTEI

MEȘTEȘUGURI TRADIȚIONALE ȘI ARTIZANALE (..., P. Petrescu, G. Stoica)

AȘEZĂRI ȘI GOSPODĂRII ÎN ȚARA LOVIȘTEI (Ion Ghinoiu, ICED și Muzeul Vîlcean)).

ARHITECTURA POPULARĂ ÎN ȚARA LOVIȘTEI (Paul Petrescu).

INTERIORUL LOCUINȚELOR LOVIȘTENE (inclusiv textilele populare) (Georgeta Stoica ș.a.m.d.)

PORTUL POPULAR ÎN ȚARA LOVIȘTEI (Nicolae Dunăre, Elena Secoșan...)

OBICEIURI DE PESTE AN ÎN ȚARA LOVIȘTEI (... R. Vulcănescu)

OBICEIURI DE FAMILIE DIN ȚARA LOVIȘTEI (...)

ȘTIINȚA POPULARĂ ÎN ȚARA LOVIȘTEI: 2 - 3 caiete, dintre care unul ETNO-MEDICINA LOVIȘTEANĂ (dr. Romulus Popescu, Rm. Vîlcea).

FOLCLORISTICA LOVIȘTEANĂ: 2 - 3 caiete (literară, muzicală, coregrafică).

ANTROPOLOGIE AXIOLOGICĂ ÎN ȚARA LOVIȘTEI (într-un anume chip, acest caiet va încheia seria).

Eventual, seria va mai cuprinde câteva caiete... între care: ORNAMENTICA POPULARĂ ÎN ȚARA LOVIȘTEI (Nicolae Dunăre)

Numai după lectura primelor două - trei caiete redactate, începe publicarea.

Aș ruga ca, înainte de a întreprinde demersuri pentru apropierea autorilor sau co autorilor ne-vîlceni să mă avertizați asupra intențiilor Dv., pentru eventualitatea că aș fi în situația de a-mi retrage unele propuneri din schița de față, ori de a adăuga unele concretizări.

Prof. Dr. **Nicolae Dunăre**

Din păcate, un asemenea proiect a rămas un deziderat mereu actual.

Anunțăm cititorii noștri că în curînd vom relua "Biblioteca IZVORAȘUL" cu monografia dedicată revistei de către colaboratorul nostru Costea Marinoiu. Se primesc comenzi. Prețul estimativ : 1500 - 2000 lei.

CUPRINSUL

COSTEA MARINOIU: Gh.N. Dumitrescu-Bistrița și "tribuna" sa națională (continuare în pag. 36) p.1

TEZAUR POPULAR ROMÂNESC:

De la românii din Ungaria : **Alexandru HOȚOPAN**:

A cucuțare p. 2

CORNEL BOTOS: *Cununa* (obicei de seceriș) p. 5

De la românii de peste Prut: Texte ceremoniale de nuntă: *Paharul dres; Iertăciunile* (culegător: **Steluța POPA**) p. 9

RUSALIN IȘFANONI: *Cântecul bradului* p. 14

Elevi culegători - din Câmpulung Moldovenesc; din județul Vâlcea p. 17

"*Românul era identificat cu creștinul...*" (interviu cu domnul **HORIA BERNEA**, realizat de către scriitorul Ion LAZU) p. 19

IOAN ST. LAZĂR: *Folclorul sacral - expresie a unității spirituale românești* p. 24

CENTENAR CONSTANTIN BRĂILOIU: Emilia COMIȘEL: *Contribuții la cunoașterea vieții și operei lui Constantin Brăiloiu* p. 26

SPERANȚA RĂDULESCU: "*Roumanie - musique de villages*" p. 31

DOCUMENTAR "IZVORAȘUL": Gh.N. Dumitrescu-Bistrița:

"*Izvorașul*" *peste hotare* (inedit) p. 33

CONSTANTIN MOHANU: Cartea românească de folclor în Basarabia (I) p. 34

MIORIȚA - o lectură deschisă: **ION FILIPCIUC:** *Miorița în calendarul astral* p. 39

UN CERCETĂTOR - O VATRĂ - O LUCRARE:

Iulian CHIVU: *Vatra etnofolclorică* - criteriu prevalent de identificare p. 45

NICOLAE DUNĂRE: *Țara Loviștei* (proiect de cercetare și redacțional) (ARHIVA - inedit) p. 47

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Director : dr. Gheorghe DEACONU
Redactor-șef : dr. Ioan St. LAZĂR
Redactori : Maria CONSTANTINESCU
Costea MARINOIU
dr. Constantin MOHANU

Nr. 4
1993

Grafica : **Maria CRIȘAN-CAGHEL**
Tehnoredactare computerizată :
sc **INCOGNITO** srl Rm. Vâlcea
Tipografia : **ALMAROM** Rm. Vâlcea

SPONSOR EDITURA BUNA VESTIRE" Rm. Vâlc

Din cântecele Unirii

După secole de asuprire, 1 Decembrie 1918 avea să intre în conștința tuturor românilor ca zi a Marii Unirii, ca o împlinire a unei lupte de veacuri dusă de mulțimea românească din toate părțile țării. Și astfel Carpații au încetat să mai fie zid despărțitor unor frați. Zisele lui Badea Cârțan se împlinesc: "Cine dracu a mai văzut graniță în mijlocul țării" (p. 15).

Eliberarea Transilvaniei și unirea cu Țara sunt salutate simplu convingător... Tristețea de altădată de pe aceste plaiuri se schimbă în bucurie. Mureșul nu mai duce "jale"și "dor de frați", peisajul nu mai este pustiu, lipsit de viață. Totul este nou în Transilvania unită cu Țara:

Că Ardealu-i tot cu flori,
Le-o pus fete și feciori
Florile cin' le-o plivit,
Românul cân' o venit
Florile cin' le-o udat
Românul cân' s-o luptat.

(În pădurea Clujului, CERNEA, Război, p. 32).

... Bucuria românilor nu mai cunoaște margini. România este acum rotundă ca o horă românească. La această bucurie participă întreaga țară. Într-un cântec cules din Bucecea - Botoșani, se exprimă totodată și ideea unei pașnice conviețuiri pe pământul României:

Hai cu toții, mic și mare,
Și ne bucurăm mai tare
Că azi hora noastră mare
Ie pi vechile hotare.
Și apărăm cu mândrie
Draga noastră Românie
Cu toți - în pace sî trăim
Și-ntre frați sî ni iubim.

(NICULESCU - VARONE - Moldova, p.8)

... Încrederea în viitorul țării, în liniștea și pacea dorită după atta lupte, într-o Românie nouă dă aripi creatorului popular:

Fă-mă, doamne, ursitoare
Să urzesc zile cu soare,
Zile dulci de sărbătoare
Mândrei mele țărișoare
S-alung norii ăi de jele
De pe cerul țării mele.

(348, Teculescu, p. 120)

Și urarea țăranului transilvan este ca soarta lui să se împletească cu soarta țării, așa cum s-a întâmplat dintotdeauna:

Ține, doamne, neamu meu
Și la bine și la rău
Și mă ține și pe mine
Și la rău ca și la bine.

(289, TECULESCU, P. 175)

- extras din volumul **AURELIAN I. POPESCU:**

Ideea de unitate națională în viziune populară
Craiova, Scrisul Românesc, 1980, p. 186 - 189.

SOOLEI